Isaks fortsatta historia – berättelserna om Jakob
1 Mos 25:19–35:29

Översättning med litterär analys

Tore Jungerstam

Förord

Denna översättning har sin bakgrund i mitt arbete med urhistoriens litterära komposition (1 Mos 1:1–11:26). Det ledde till ett behov av att analysera även övriga delar av Första Mosebok för att kunna göra en så välgrundad bedömning av de inledande elva kapitlen som möjligt. För en korrekt analys av texten var det nödvändigt att först översätta den tillräckligt texttroget.

Det jag funnit är en välkomponerad helhet som består av övergripande litterära enheter markerade av toledot-formeln, som översätts ”fortsatta historia”. Här presenteras enheten ”Isaks fortsatta historia” som förutom att berätta om Isak till stor del beskriver Jakobs öden och äventyr.

Jag hoppas att översättningen, med den kompletterande litterära analysen, kan bidra till såväl forskningen om Första Moseboks litterära komposition som den vanlige bibelläsarens läsupplevelse.

Jag har utfört omfattande forskning om urhistorien som finns publicerad på www.urhistorien.com samt www.torejungerstam.academia.edu. Bland annat:

- En bok om skapelseberättelsen, publicerad av Claphaminstitutet: *Skapelseberättelsen: Ett unikt mästerverk.* Mer information om den finns här: bit.ly/Unikt_mästerverk.
- Åtta arbeten som i detalj analyserar texten i 1 Mos 1:1–11:26. Dessa kan beställas som spiralbundna böcker via tore.jungerstam@gmail.com eller SLEF–Media. De finns även som fritt tillgängliga PDF-filer på de två webbplatserna ovan.

Esse 11 augusti 2026 Tore Jungerstam

Innehåll

Förord ... ***ii***

Om översättningen ... ***1***

Övergripande översättningsprinciper ... **1**

Hebreiska ord och uttryck som påverkar läsupplevelsen ... **2**

Hinneh och andra uppmärksamhetsmarkörer ... 2

Ord som ger emfas ... 2

Vehinneh – anger perspektivbyte ... 3

Prefixet *ve-* ... 4

Litterära tekniker ... **4**

Inclusio ... 4

Kiasm ... 5

Parallellism ... 5

Olika beteckningar på Gud: *Elohim, El och JHVH* ... **6**

Elohim – Gud ... 6

El – Gud ... 6

JHVH – Guds personnamn ... 6

Återgivningen av hebreiska namn och ord ... **6**

Hakparenteser och vanliga parenteser ... **7**

Isaks fortsatta historia. 1 Mos 25:19–35:29 ... ***8***

Introduktion. 1 Mos 25:19–20 ... **8**

Isak blir far till Jakob och Esau. 1 Mos 25:21–34 ... **8**

Esau säljer sin förstfödslorätt. 1 Mos 25:27–34 ... 9

Isak och Avimelech – kungen i Gerar. 1 Mos 26:1–33 ... **10**

Isak i Beer-Sheva. Förbund ingås med Avimelech. 1 Mos 26:23–33 ... 11

Esau förlorar välsignelsen till Jakob. 1 Mos 26:34–27:41 ... **12**

Esau tar hustrur från folket i landet. 1 Mos 26:34–35 ... 12

Rebecka intrigerar – Jakob får välsignelsen i stället för Esau. 1 Mos 27:1–40 ... 12

Esau vill döda Jakob, men Rebecka har en plan. 1 Mos 27:41–45 ... 15

Jakob sänds iväg till Haran för att hitta en hustru. 1 Mos 27:46–29:14 ... **16**

Jakob sänds iväg med Isaks välsignelse. 1 Mos 27:46–28:9 ... 16

I Betel – Gud lovar sitt beskydd och sin välsignelse. 1 Mos 28:10–22 ... 17

Jakob anländer till Haran och träffar Rakel och Laban. 1 Mos 29:1–14 ... 18

Jakob tjänar Laban, gifter sig och får barn. 1 Mos 29:15–30:24 ... **19**

Jakob tjänar Laban för att få gifta sig. 1 Mos 29:15–30 ... 19

Leas fyra första söner. 1 Mos 29:31–35 ... 20

Rakel ger sin tjänstekvinna Bilha som hustru åt Jakob. 1 Mos 30:1–8 ... 21

Lea ger sin tjänstekvinna Zilpa till hustru åt Jakob. 1 Mos 30:9–13 ... 21

Lea föder två söner ytterligare, samt dottern Dina. 1 Mos 30:14–21 ... 22

Gud tänker på Rakel och hon föder Josef. 1 Mos 30:22–24 ... 22

Jakob bygger upp sitt eget hus. 1 Mos 30:25–31:1 23
Jakob vill återvända hem. 1 Mos 30:25–30 23
Jakobs villkor för att stanna. 1 Mos 30:31–34 23
Hjordarna skiljs åt och Jakobs andel växer. 1 Mos 30:35–31:1 24

Jakob flyr från Laban – och försonas. 1 Mos 31:2–32:2 25
Labans blick mörknar, dags att återvända hem. 1 Mos 31:2–5a 25
Gud avslöjar orsaken till Jakobs framgång. 1 Mos 31:5b–16 25
Jakob flyr – Laban följer efter. 1 Mos 31:17–24 26
Laban anklagar – Jakob försvarar sig. 1 Mos 31:25–43 26
Förbund och farväl – Laban och Jakob går skilda vägar. 1 Mos 31:44–32:2 28

Jakob förbereder sig för att möta Esau. 1 Mos 32:3–32 29
Jakob fruktar Esau och delar upp sitt läger. 1 Mos 32:3–12 29
Jakob sänder en gåva åt Esau. 1 Mos 32:13–21 29
Jakob brottas i nattens mörker och får namnet Israel. 1 Mos 32:22–32 30

Jakob och Esau möts och försonas – men går åter skilda vägar. 1 Mos 33:1–20 31
Bröderna möts. 1 Mos 33:1–4 31
Jakob och Esau visar varandra nåd. 1 Mos 33:5–11 32
Bröderna går åter skilda vägar. 1 Mos 33:12–20 32

Brödernas syster Dinah skändas. 1 Mos 34:1–31 34

Jakob återvänder till Betel där Gud förnyar sitt löfte. 1 Mos 35:1–15 36
Jakob återvänder till Betel. 1 Mos 35:1–7 36
Rebeckas husjungfru dör. 1 Mos 35:8 36
Gud förnyar sina löften till Jakob. 1 Mos 35:9–15 37

Rakel får Benjamin och dör. 1 Mos 35:16–20 38

Rubens synd med Bilha. 1 Mos 35:21–22a 38

Jakobs tolv söner. 1 Mos 35:22b–26 38

Isak dör och begravs i Hebron. 1 Mos 35:27–29 39

Sammanställning över inclusio, kiasm och parallellism 40
Inclusio 41
Kiasmer 48
Parallellismer 52

Litteratur 61

Om översättningen

Övergripande översättningsprinciper

Översättningen utgår från den hebreiska texten i *Biblia Hebraica Stuttgartensia* och har som mål att återge den hebreiska textens språk och litterära struktur så textnära som möjligt. Den prioriterar trohet mot den hebreiska textens form och innehåll även om det innebär en svensk språkdräkt som inte alltid är modern och idiomatisk. Det betyder bland annat att typiskt hebreiska uttryck i regel bevaras, till exempel *"han sade till sitt hjärta"*.

Strävan är därutöver att bevara och synliggöra den grammatiska och litterära struktur som präglar den hebreiska texten. Ett särdrag i hebreiskan är att det finns endast *en* grammatisk form, vajjiqtol, som för handlingen kronologiskt framåt. Den kallas här ”berättarformen”. Alla övriga verbformer används för att ge kompletterande information om vad som redan har hänt, händer samtidigt eller kommer att hända. Notera dock verbet *vajehi* (översätts ”och det blev” eller ”och det var”). Trots att det formellt står i berättarformen förmedlar det endast bakgrundsinformation. Det fungerar även som en tydlig markör för att en ny litterär sekvens inleds eller avslutas. *Vajehi* tydliggörs med hakparentes: [*vajehi*].

I denna översättning inleds en ny mening varje gång berättarformen förekommer – den signalerar att ett nytt skede i handlingen tar vid. Det innebär ibland mycket korta meningar, som på hebreiska kan bestå av ett enda ord. Det blir således en annan rytm i berättelsen jämfört med andra översättningar som ofta för samman flera sådana verb till en enda mening. Sakinformationen förblir densamma, men rytmen – och därmed den litterära upplevelsen – blir en annan.

Berättelserna berikas genom litterära tekniker som *inclusio*, *kiasm* och *parallellism*. Dessa fungerar även som viktiga signaler för hur texten är strukturerad. De bygger alla på repetition och kan därav uppfattas som omotiverade upprepningar om man inte inser deras litterära funktion. Därför finns även en litterär analys integrerad i översättningen. I den såväl identifieras som presenteras dessa tekniker varje gång de förekommer. De markeras med hakparentes: [inclusio] [kiasm] [parallellism].

När översättningen följer den hebreiska grammatiska strukturen samt tydliggör ovan nämnda tekniker kan textens egna litterära signaler bättre uppfattas. Därmed kan berättelsens intrikata komposition bli synlig även för en modern svensk läsare.

Utöver detta finns även ett antal hebreiska ord som, rätt förstådda, även de kan bidra till läsupplevelsen. Dessa presenteras som följer.

Hebreiska ord och uttryck som påverkar läsupplevelsen

Hebreiskan har ett antal ord och uttryck som inte ändrar handlingens gång, men tillför emfas eller olika perspektiv – de berikar läsupplevelsen. Dessa uppmärksammas, förklaras och tydliggörs med hjälp av hakparenteser.

Först presenteras uppmärksamhetsmarkörer. Därefter förklaras *vehinneh* och sist presenteras förståelsen av prefixet *ve-*

Hinneh och andra uppmärksamhetsmarkörer

En uppmärksamhetsmarkör riktar uppmärksamhet mot det som följer. De används som regel i dialog.

Hinneh är tillsammans med *veattah* de två vanligaste uppmärksamhetsmarkörerna. *Veattah* har ingen annan betydelse, men *hinneh* kan även betyda ”här”. Tillsammans utgör de dryg 80 % av tillfällena.

Traditionellt har *hinneh* ibland översatts med ”se” på svenska; i engelska översättningar med ord som *behold*. I den här översättningenåterges det med ”Lyssna!”. *Hinneh* betyder inte ”lyssna”, men det kommunicerar innebörden: var uppmärksam på det som följer, det är viktigt.

Utöver *hinneh* och *veattah* förekommer även fyra andra uttryck. De markeras med hakparentes som anger vilket ord som används och att det är en uppmärksamhetsmarkör.

- Hen (Lyssna!)
- Reu (Se!)
- He (Se!)
- Gam attah (Även nu!)

Utöver dessa kan även *vehinneh* undantagsvis fungera som uppmärksamhetsmarkör. Se nedan.

Ord som ger emfas

Utöver uppmärksamhetsmarkörer finns även andra ord som ger emfas.

Ordet na

Na är ett ord som kan kopplas till andra ord i en dialog. Ordet kan uttrycka en angelägen vädjan – något enträget eller brådskande. Det kan även uttrycka hövlighet. Ordet förekommer ofta i förhandlingssituationer, då man vill få den andra parten att agera som man önskar.

Beroende av sitt sammanhang översätts ordet som

- Nu (till exempel: lyssna *nu* till mig)
- Jag ber dig

”Jag ber dig” är ingen ”översättning”, men det kan fånga innebörden. Negligeras *na* försvinner ingenting av innehållet, men en del av dramatiken går förlorad.

Ordet ki

Ki kan ha flera betydelser. Ibland anger det endast orsaken för något, utan emfas. Då kan man översätta med ”för”, i äldre översättningar användes ofta ”ty”. Ibland förekommer två *ki* i samma mening och kan då översättas: för ... att.

Men ordet kan även kommunicera emfas. Därför återges det ibland med

- ja (emfatiskt)
- verkligen
- sannerligen
- ju

Inser man inte att ordet ibland tillför emfas förlorar *ki* ibland sin betydelse helt och återges därför inte alls. Det innebär att en del av berättelsens dramatik går förlorad.

Med det sagt är ”sannerligen” ingen optimal återgivning. Ordet är gammaldags och för kraftigt, men ibland ändå det bästa av vad som finns att tillgå. I vilken mån emfas kommuniceras genom *ki* är upp till den som tolkar texten. Därför noteras om det är *ki* som ligger bakom exempelvis ”sannerligen” med hjälp av en hakparentes.

Vehinneh – anger perspektivbyte

Vehinneh är formellt sett ingenting annat än prefixet *ve-* kombinerat med *hinneh*. Men den vanliga betydelsen av *vehinneh* är inte ”och lyssna”.

I de fall som *vehinneh* kombineras med sinnesintryck, ofta syn, kan det ange perspektivbyte. Det innebär att man får betrakta händelsen från huvudpersonens perspektiv. Ett sådant perspektivbyte kan berika läsupplevelsen kännbart.

I den här översättningen återges *vehinneh* med ”Och se!” följt av en förklarande hakparentes: [*vehinneh – perspektivbyte]*.

Ett exempel finns i berättelsen om Sodom och Gomorra där *vehinneh* används för att vi ska få betrakta den rykande slätten med Abrahams ögon.

> *Och Abraham steg upp tidigt och begav sig till den plats där han hade stått inför HERREN. Och han blickade ner mot Sodom och Gomorra och mot hela slättlandet. Ja, han spanade. Och se! [vehinneh – perspektivbyte] Det steg upp rök från området, som röken från en ugn.*

Prefixet *ve-*

Prefixet *ve-* kan ha flera betydelser, även om det i grunden är ett bindeord med grundbetydelsen ”och”. Beroende av sammanhang kan det bland annat översättas som:

- men
- ja (det bejakar eller bekräftar något)

När prefixet används i samband med verb ändrar det verbformen. Man kan då välja att inte alls återspegla det inledande *ve-* och exempelvis översätta: ”Han sade”.

Men man kan även låta det inledande *ve-* synas i översättningen och beroende av sammanhang kan man använda alternativ som dessa:

- Och han sade...
- Men han sade...
- Ja, han sade...

Vilket val man gör ändrar i regel inte budskapet, men det påverkar hur man upplever textens flöde.

Berättarformen inleds alltid med *ve-*. I den här översättningen återges den i regel med ett inledande ”och”: ”Och han sade”. Om det är ett parallellt uttryck, se nedan, återges det ofta med ”Ja, han sade”; om det finns en kontrast används ”Men han sade”.

Litterära tekniker

Författaren använder flera litterära tekniker som alla bygger på repetition med variation. De tre som uppmärksammas i den litterära analysen är *inclusio*, kiasm och parallellism. Mer än hundra sådana är identifierade endast i Jakobs fortsatta historia. När någon av dessa tekniker noteras markeras detta med hakparentes: [kiasm], [parallellism] eller [inclusio].

Författaren använder även kombinationer av dessa, vilket ställer extra höga krav på ordval och organisering av helheten.

Inclusio

Inclusio innebär att man låter slutet av en helhet avspegla början och fungerar därför som en signal för vad som ska uppfattas som en litterär enhet. Detta sker genom att återkomma till samma ord, personer eller tema.

Till skillnad från kiasmer och parallellismer, som alltid är koncentrerade, kan omfattningen av ett *inclusio* variera kraftigt, från flera kapitel till någon enstaka mening.

Ett *inclusio* kan även innesluta kiasmer, parallellismer och mindre *inclusion*.

Kiasm

En kiasm utgörs av element som återkommer i motsatt ordning. Schematiskt kan en kiasm beskrivas som a-b-c-c-b-a. En kiasm har i regel två centrala led men den kan även ha endast ett: a-b-c-b-a.

Dess striktaste form är lexikal. Ett sådant exempel, där varje hebreiskt ord återkommer i motsatt ordning, finns i 1 Mos 9:6:

Utgjutare

av blodet

av en människa,

genom en människa

hans blod

ska utgjutas

Men en kiasm kan även byggas upp mer fritt. Då kan det vara teman som återkommer i omvänd ordning. Även samma ord kan återkomma, men det behöver inte vara exakt samma ord som upprepas i varje led. Det är endast tematiska kiasmer som återfinns i Terachs fortsatta historia.

Eftersom ordföljden inte är densamma i svenska och hebreiska är det en verklig utmaning att återspegla en del av kiasmerna. I analysdelen kan därför även den hebreiska texten presenteras.

Liksom *inclusio* markerar en kiasm naturligt en litterär enhet. Men till skillnad från *inclusio* kan en kiasm även fungera som litterär utsmyckning; den kan vara tecken på litterär briljans.

Parallellism

I en parallellism upprepas samma tanke på ett kompletterande sätt. Man gör det med variationer i ord, grammatik, ordföljd med mera.

Tekniken kan användas för att förstärka, förtydliga eller avgränsa ett uttalande genom att belysa det från olika synvinklar. En parallellism kan även uttrycka en motsats, då kallas den antitetisk.

I den här översättningen förtydligas parallellismer genom att inleda upprepningen med ”ja”, som i 1 Mos 12:13:

för att det ska gå väl för mig på grund av dig

ja, så att jag får leva tack vare dig

Olika beteckningar på Gud: *Elohim, El och JHVH*

Flera olika beteckningar används om Bibelns Gud. Nedan förklaras de tre vanligaste.

***Elohim* – Gud**

Elohim översätts ”Gud”. Det är ett appellativ, vilket innebär att det kan användas om olika slag av gudar, men även i specifika sammanhang om människor. *Elohim* är formellt i plural vilket innebär att det i vissa sammanhang kan översättas ”gudar”.

Det är således sammanhanget som avgör vad man ska förstå med *Elohim*. I Bibeln är det i regel Bibelns Gud, skaparen av himmel och jord, som avses med *Elohim*.

***El* – Gud**

Även *El* är ett appellativ som kan användas om olika gudar. När det används om Bibelns Gud kombineras det med en beskrivning. Till exempel kallar Abraham Bibelns Gud för ”den Evige Guden”*, El Olam,* i 1 Mos 21:33. Man kan inte kombinera *Elohim* med ett beskrivande attribut, därav är det alltid *El* som används i sådana kombinationer.

JHVH – Guds personnamn

I Andra Mosebok, vid den brinnande busken, meddelar Gud sitt personnamn åt Mose. Det skrivs med de fyra hebreiska bokstäverna JHVH. Man kan inte med säkerhet säga vad namnet betyder eller hur det ska uttalas. Men en vanlig uppfattning är att namnet är ett verb som har betydelsen ”Jag Är”. Judarna slutade småningom att uttala namnet av rädsla för att missbruka det. De började i stället använda ”Herren” (Adonai), ”Namnet” eller andra omskrivningar.

Personnamnet JHVH används redan i Första Mosebok. Ofta används det av berättaren, men även Abraham, Isak och Jakob gör det vid flera tillfällen. En möjlig förklaring är att namnet tidigt var känt, men senare föll i glömska fram till Mose tid. En annan möjlighet är att personnamnet lades till när berättelserna skrevs i sin nuvarande form.

I den här översättningen används HERREN för Guds personnamn.

Återgivningen av hebreiska namn och ord

Hebreiska ord återges i regel fonetiskt, som de uttalas på hebreiska. Finns det en väl etablerad traditionell stavning för kända namn kan den användas. Till exempel skrivs Abraham, inte Avraham. Ibland anges även det hebreiska uttalet inom hakparentes.

Den fonetiska stavningen är i stort sett självförklarande. Två saker kan dock förtydligas. Det första är att "ch" uttalas som i det tyska "Bach" såväl i början, mitten som slutet av ord: exempelvis Chevron, Rachel och Noach. Det andra gäller vokalerna o och u. Vokalen o ska uttalas som ett å-ljud, och vokalen u som ett o-ljud.

Diakritiska tecken eller vetenskaplig translitterering används inte. Exempelvis skrivs v*ehinneh,* inte *wəhinnēh.* Det innebär att olika hebreiska bokstäver ibland återges på samma sätt i transkriptionen. Behöver man den exakta hebreiska stavningen kan den kontrolleras på Kärnbibeln.se, där man klickar på aktuellt versnummer för att se den hebreiska texten.

Hakparenteser och vanliga parenteser

Hakparenteser används för att förklara, ge bakgrundsinformation, diskutera olika tolkningsmöjligheter eller tydliggöra vilka hebreiska ord eller uttryck som ligger bakom översättningen.

Om endast ett svenskt ord eller uttryck står inom hakparentes kan det förstås som underförstått i den hebreiska texten.

Även vanliga parenteser används, men betydligt mer sparsamt. De används bland annat för att ge synonymer eller motsvarande uttryck på till exempel engelska.

Isaks fortsatta historia. 1 Mos 25:19–35:29

[Isaks fortsatta historia följer efter den sju verser långa Ishmaels fortsatta historia där hans söner presenteras. Strukturen är genomgående densamma i Första Mosebok. Först avhandlas de släktled som inte leder fram till den utvalda linjen varefter berättelsen kan gå vidare med den utvalda linjen – i det här fallet Isak och hans söner.

Efter toledot-formeln följer en introduktion. En introduktion känns igen genom att berättarformen ännu inte används. Här länkar författaren samman med slutet av Terachs fortsatta historia (som handlar om Abraham), inte med Ishmaels fortsatta historia. Det innebär att Ishmaels fortsatta historia kan förstås som en parentetisk enhet.

Sammanlänkningen sker på två sätt. I den sista versen i Terachs fortsatta historia nämns explicit ”Isak, hans son”. Att Isak är Abrahams son återkommer i den inledande toledot-formeln. Introduktionen länkar även samman med kapitlet som föregår Abrahams död, då Isak får sin hustru Rebecka. Utöver detta ges även ny information: Isak var 40 år när han tog Rebecka till hustru.

Handlingen går vidare när berättarformen används första gången. Det är när Isak ber till HERREN för sin hustrus skull.]

Introduktion. 1 Mos 25:19–20

Detta är Isaks, Abrahams sons, fortsatta historia [toledot-formeln].

Abraham var far till Isak.

Och det var så [vajehi] att Isak var 40 år gammal när han tog Rebecka, dotter till araméen Betuel från Paddan-Aram och syster till araméen Laban, som hustru åt sig.

Isak blir far till Jakob och Esau. 1 Mos 25:21–34

Isak bad till HERREN för sin hustrus skull, för hon var ofruktsam. Och HERREN bönhörde honom. Och Rebecka, hans hustru, blev med barn.

Men barnen sparkade på varandra inom henne. Och hon sade: Varför ska det vara så här för mig? Och hon gick för att söka råd hos HERREN.

Och HERREN sade till henne: Två folk finns i ditt moderliv; ja, två folkstammar ska breda ut sig från ditt sköte. Den ena folkstammen ska vara starkare än den andra; ja, den äldre ska tjäna den yngre. [parallellism]

Och tiden var inne för henne att föda [ordagrant: och blev fyllda hennes dagar för att föda]. Och se! [vehinneh – perspektivbyte; vi får vara med inne i tältet och ”se” när tvillingarna föds] Tvillingar i hennes mage! Och ut kom den förste, röd var hela han – som en hårig mantel. Och de gav honom namnet Esau. Och efter kommer hans bror – och hans hand håller

tag om Esaus häl [hebr. akev]. Och man gav honom namnet Jakob [hebr. Ja'akov]. Isak var 60 år gammal när de föddes. [Det innebär att de var barnlösa i tjugo år.]

Esau säljer sin förstfödslorätt. 1 Mos 25:27–34

Och pojkarna växte upp. Esau blev en man kunnig i jakt [en skicklig jägare], en fältets man, medan Jakob blev en stillsam man, som höll sig bland tälten. [parallellism]

[Ordet för ”stillsam” är *tam* på hebreiska. Det kan även betyda ”slät”, samt att ha integritet, vara oskyldig eller felfri. I den betydelsen används *tam* om ett felfritt offerdjur.]

Och Isak älskade Esau eftersom han fick äta av hans villebråd [ordagrant: för villebråd i hans mun], men Rebecka älskade Jakob. [parallellism]

Och Jakob kokade ett hopkok [tillagade en soppa, på hebreiska är det en ordlek: *vajazed Jaakov nazid*]. *Då kom Esau in från fältet och han var utmattad.*

Och Esau sade till Jakob: Låt mig genast få glufsa i mig av det röda [hebr. adom], det där röda där, för jag är utmattad! Därför gav man honom namnet Edom [ordlek: adom – Edom].

[Verbet för ”glufsa”, *la'at,* är unikt i GT. I senare rabbinsk litteratur används det om djur som slafsar i sig mat.]

Och Jakob svarade: Sälj, just nu, din förstfödslorätt till mig!

Och Esau sade: Lyssna! [hinneh – uppmärksamhetsmarkör] Jag är på väg att dö, så vad betyder den då för mig – förstfödslorätten?

Och Jakob sade: Ge mig din ed, just nu!

Och han gav honom sin ed.

Ja, han sålde sin förstfödslorätt till Jakob. [inclusio]

Så ger Jakob Esau bröd och linssoppa. Och han åt. Och han drack. Och han steg upp. Och han gav sig iväg. [kiasm]

Så föraktade Esau sin förstfödslorätt.

[Här visar författaren tydligt på Esaus bristande karaktär och olämplighet att axla ansvaret som bärare av Guds löften och hans välsignelse. Esau är bara intresserad av det som betyder något för stunden. Det långsiktiga – förstfödslorätten – saknar betydelse.]

Isak och Avimelech – kungen i Gerar. 1 Mos 26:1–33

Och det blev [vajehi] hungersnöd i landet – en annan än den tidigare som var under Abrahams dagar.

Och Isak begav sig till Avimelech, kung över filistéerna, till Gerar. Och HERREN uppenbarade sig för honom. Och han sade: Far inte ner till Egypten. Slå dig ner i det land [område; hebr. erets] som jag ska tala till dig om. Vistas i detta land, så ska jag vara med dig. Ja, jag ska välsigna dig, för åt dig och din säd [dina ättlingar] ska jag ge alla dessa länder [Kanaans land bestod av många små ”länder” eller områden olika folk dominerade, se 1 Mos 10:15–19; 2 Mos 3:17].

Ja, jag ska hålla min ed som jag svor till Abraham, din far, så att jag gör din säd talrik som himmelens stjärnor och jag ska ge din säd alla dessa länder. Och alla jordens folk ska bli välsignade genom din säd, på grund av att Abraham lyssnade till [lydde] min röst och höll mina befallningar, mina bud, mina stadgar och min undervisning.

Och Isak bosatte sig i Gerar. [inclusio]

[Gerar, 25 km sydost om Gaza, var den dominerande staden i sydvästra Kanaan under Patriarkernas tid. Det är inte samma filistéer som på Davids tid, se https://bit.ly/filisteer.]

Men ortens män [ordagrant: platsens män] ställde frågor om hans hustru. Och han sade: Min syster är hon – sannerligen, [hebr. ki] han fruktade att säga: min hustru – för att de inte skulle döda mig, ortens män, för Rebeckas skull; hon är ju så fin [hebr. tov] att se på.

Och det blev så [vajehi] att han stannade där under en lång tid. Och Avimelech, filistéernas kung, blickade ned från fönstret. Ja, han såg sig omkring. [parallellism] Och se! [vehinneh – perspektivbyte, vi får se med Avimelechs ögon] Isak skojade kärleksfullt med Rebecka, sin hustru [”Isak skojade” är en ordlek: Jitschaq metsacheq].

Och Avimelech kallade på Isak. Och han sade: Lyssna! [hinneh – uppmärksamhetsmarkör] Hon är ju din hustru! Varför har du sagt: min syster är hon? Och Isak svarade honom: för jag tänkte att annars blir jag dödad för hennes skull. Och Avimelech sade: Vad är detta som du har gjort mot oss? Hur lätt hade det inte kunnat hända att en av vårt folk hade legat med din hustru och därmed skulle du ha dragit skuld över oss! Och Avimelech gav en befallning till hela folket med orden: Den som rör denne man eller hans hustru ska sannerligen dö!

Och Isak sådde där i landet. Och det året fick han hundrafaldig skörd. Ja, HERREN välsignade honom. Så blev han en mäktig man. Och han blev allt mäktigare tills han var övermåttan mäktig. Ja, han fick hjordar med småboskap [får och getter] och hjordar med kreatur och många tjänare.

Och de blev avundsjuka på honom, filistéerna. Och alla brunnar som hans fars tjänare hade grävt under Abrahams, hans fars, dagar täppte filistéerna till. Ja, de fyllde dem med jord [stoft, löst material]. [parallellism]

Och Avimelech sade till Isak: Dra bort ifrån oss! Du har ju blivit alldeles för mäktig för oss. Då drog sig Isak bort därifrån. Och han slog sig ner vid Gerars dalgång. Ja, han bosatte sig där. [parallellism]

Men han vände tillbaka. Och han grävde upp vattenbrunnarna som man hade grävt under Abrahams, hans fars, dagar. Filistéerna täppte igen dem efter Abrahams död. Och han gav dem de namn som hans far hade gett dem.

[Isak flyttar inte tillbaka till Gerar, men han återvänder till området för att gräva upp de tilltäppta brunnarna.]

Och Isaks tjänare grävde i dalgången. Och där fann de en källa [ordagrant: brunn] med friskt [levande, flödande] vatten. Men herdarna från Gerar började tvista med Isaks herdar genom att säga: Vattnet hör till oss! Och han kallade källan Esek [tvist, strid], för de tvistade med honom.

[Det är det vanliga ordet för brunn som används, men sammanhanget gör att man bör översätta med källa. De hittade inte en färdiggrävd brunn, utan en källa med friskt vatten.]

Och de grävde en annan brunn. Och de tvistade även om denna. Och han gav den namnet Sitnah [motstånd].

Och han bröt upp därifrån. Och han grävde ännu en brunn – och den tvistade de inte om. Och han kallade den Rechovot [rymlig]. Och han sade: Sannerligen, nu har HERREN berett rum åt oss så att vi kan vara fruktsamma i landet.

Isak i Beer-Sheva. Förbund ingås med Avimelech. 1 Mos 26:23–33

Och han drog bort därifrån, till Beer-Sheva. Och HERREN uppenbarade sig för honom den natten. Och han sade: Jag är Abrahams, din fars, Gud. Frukta inte – för jag är med dig. Och jag ska välsigna dig. Ja, jag ska föröka din säd [dina ättlingar] för Abrahams, min tjänares, skull [parallellism].

Och där byggde han ett altare. Och han åkallade HERRENS namn. Och där sträckte han ut sitt tält. Och där grävde Isaks tjänare en brunn.

Avimelech hade gått ut till honom från Gerar tillsammans med Achuzat, sin rådgivare, och Pichol, befälhavaren över armén.

Och Isak sade till dem: Varför har ni kommit till mig, när ni hatar mig? Ja, ni drev bort mig från er!

Och de svarade: Vi har verkligen kunnat se att HERREN är med dig. Och vi sade: Må nu [hebr. na] en ed bli till mellan oss, mellan oss och mellan dig. Ja, låt oss upprätta [ordagrant: skära] ett förbund med dig. [parallellism]. Tänk om du skulle göra oss ont, medan vi inte har rört dig; ja, medan vi har gjort endast vad som är gott mot dig. [parallellism] Ja, vi sände dig iväg i frid. Du, ja du, är HERRENS välsignade.

Och han ordnade en festmåltid. Och de åt. Och de drack. Och de steg upp tidigt på morgonen. Och de svor en ed [gav löften] till varandra. Och Isak sände iväg dem [tog avsked]. Och de lämnade honom i frid.

Och detta hände [vajehi] samma dag: Isaks tjänare kom. Och de berättade för honom om brunnen som de hade grävt. Och de sade till honom: Vi har funnit vatten! Och han kallade den Shivah [Sheva betyder löfte/ed], för att namnet på staden är Beer-Sheva – in till denna dag. [inclusio]

[Han gav således namn på brunnen utifrån vad staden hette, se 1 Mos 21:31. Notera ”in till denna dag”. Det visar att texten grundar sig på händelser långt tidigare.]

Esau förlorar välsignelsen till Jakob. 1 Mos 26:34–27:41

[Här följer en dramatisk helhet som inleds med ytterligare ett symptom på Esaus dåliga omdöme: hans val av hustrur. Trots alla tecken på Esaus bristande omdöme har Isak inte blivit avskräckt. Han är i beråd att välsigna Esau som den förstfödde och arvtagare till löftena. Med hjälp av en listig och vågad plan lyckas Rebecka se till att välsignelsen i stället ges till hennes favoritson Jakob.

Notera att Jakob protesterar, det är inte hans idé och han inser det svekfulla och vilka konsekvenser hans handling kan få. När Rebeckas plan har gått i lås och Jakob fått välsignelsen följer också ett pris att betala – Esaus hat. Åter en gång far Rebecka fram med list och lyckas sända iväg Jakob undan faran. Samtidigt förlorar hon båda sina söner på en och samma dag.]

Esau tar hustrur från folket i landet. 1 Mos 26:34–35

Och Esau var fyrtio år. Då tog han sig Jehudit som hustru, dotter till Beeri – chetiten, och även Basemat, dotter till Eilon – chetiten.

Och dessa blev till stor sorg [orsakade mycket bitterhet] för Isak och Rebecka.

[Chetiterna var ättlingar till personen Chet (1 Mos 10:15), det är inte hittiterna, med centrum i dagens Turkiet, som avses.]

Rebecka intrigerar – Jakob får välsignelsen i stället för Esau. 1 Mos 27:1–40

Och det var nu så [vajehi] att Isak var gammal. Hans ögon var skumma [han såg dåligt].

Och han kallade på Esau, sin äldste son. Och han sade till honom: Min son! Och han svarade honom: Här är jag!

Och han sade: Lyssna nu! [hinneh-na] Jag har blivit gammal och jag vet inte dagen för min död [ordagrant: jag vet inte min dödsdag]. Och nu! [veattah – uppmärksamhetsmarkör] Ta nu dina vapen, ditt koger och din båge, och far ut på fältet och jaga ett jaktbyte åt mig [på

hebreiska är ”jaga” och ”byte” snarlika: tsudah – tseidah; även ”far ut på fältet” klingar likartat vilket gör hela meningen till en ordlek: vetse hasadeh vetsudah li tseidah]. Och tillred något läckert åt mig, något som jag älskar. Och för det till mig. Och jag ska äta. Gör detta så att min själ [nefesh – avser hela personen] kan välsigna dig innan jag dör.

Men Rebecka hade stått och lyssnat [ordagrant: Rebecka lyssnande (particip)] när Isak talade med Esau, sin son. [inclusio]

Och Esau begav sig ut på fältet för att jaga ett jaktbyte att ta hem. Då talade Rebecka med Jakob, sin son, med orden: Lyssna! [hinneh] Jag hörde din far tala med din bror Esau och säga: Hämta ett jaktbyte åt mig, och tillred något läckert åt mig. Så ska jag äta och sedan välsigna dig inför HERREN, innan jag dör.

Och nu [veattah – uppmärksamhetsmarkör], min son! Lyssna till min röst, till det som jag befaller dig: Gå genast till hjorden och hämta två fina killingar åt mig. Sedan ska jag tillreda något läckert av dem till din far, något som han älskar. Och du ska föra in det till din far. Och han ska äta av det, och så välsigna dig innan han dör.

Då sade Jakob till Rebecka, sin mor. Lyssna! [hen – uppmärksamhetsmarkör] Esau, min bror, är en hårig man, medan jag är en slät man [chala – slät, kan även betyda falsk]. Kanhända min far vill känna på mig? Då blir jag en bedragare i hans ögon. Och jag drar förbannelse över mig, i stället för välsignelse.

Då sade hans mor till honom: Över mig ska din förbannelse komma, min son. Lyssna nu bara till min röst [lyd mig]: Ja, gå! Hämta [killingarna] åt mig!

Och han gick iväg. Och han hämtade [killingarna]. Och han förde dem till sin mor. Och hans mor tillredde en läcker måltid, en som hans far älskar. [inclusio]

Och Rebecka tog kläder som hörde till Esau, hennes äldre son, de finaste som fanns hemma hos henne. Och hon klädde Jakob, sin yngre son, i dem. Och med skinnen från killingarna klädde hon över hans händer och den släta delen av hans hals.

Och hon gav den läckra rätten, tillsammans med brödet som hon hade gjort i Jakobs, sin sons, hand. Och han gick till sin far [in i hans tält]. Och han sade: Min far! Och han sade: Här är jag! Vem är du, min son?

Och Jakob sade till sin far: Jag är Esau, din förstfödde. Jag har gjort som du sade åt mig. Res dig nu! Sätt dig upp och ät av mitt jaktbyte, så att din själ [nefesh] kan välsigna mig.

Och Isak sade till sin son: Hur kom det sig att du fann det så snabbt, min son? Och han sade: För att HERREN, din Gud, lät det [bytet] komma framför mig [Jakob blandar nu även in Gud i sveket].

Då sade Isak till Jakob: Kom närmare nu, så att jag kan känna på dig, min son – om du verkligen är min son Esau, eller inte.

Och Jakob gick fram till Isak, sin far. Och han kände på honom. Och han sade: Rösten är Jakobs röst, men händerna är Esaus händer. Ja, han kände inte igen honom, för hans händer var håriga som Esaus, hans brors, händer. Och han var beredd att välsigna honom.

Men han sade: Du – är det min son Esau, eller inte?

Och han sade: Jag. [Jakob svarar så kort som möjligt. Rösten gick inte att maskera.]

Då sade han: För det till mig, och jag ska äta av jaktbytet, min son, så att min själ kan välsigna dig. Och han förde det till honom. Och han åt. Och han bar fram vin åt honom. Och han drack.

Sedan sade Isak, hans far, till honom: Kom nu nära och kyss mig, min son.

[Ännu en sista gång vill Isak att Jakob ska komma nära. Är detta verkligen Esau?]

Och han gick nära. Och han kysste honom. Och han kände doften av hans kläder.

Och han välsignade honom. Och han sade:

Lyssna! [hinneh] Doften av min son
är som doften av ett fält som HERREN har välsignat.

Må Gud ge dig av himmelens dagg och jordens bördighet.
Ja, ett överflöd av säd och vin.

Må folken tjäna dig.
Ja, folkslagen buga sig inför dig.

Bli herre över dina bröder.
Ja, din mors söner ska buga sig för dig.

Den som förbannar dig ska bli förbannad.
Men den som välsignar dig ska bli välsignad. [parallellismer]

Och det var [vajehi] just som Isak hade slutat att välsigna Jakob. Ja, det var [vajehi] precis när Jakob höll på att lämna Isaks, sin fars, ansikte som Esau, hans bror, kommer tillbaka från jakten.

Och han tillredde, även han, något läckert. Och han bar in det till sin far. Och han sade till sin far: Res dig upp, min far, och ät av din sons jaktbyte, så att du sedan kan välsigna mig.

Men Isak, hans far, sade till honom: Vem är du? Och han sade: Jag är din son, din förstfödde, Esau.

Då började Isak darra; ja, han darrade våldsamt. [parallellism] Och han sade: Vem är då han, med bytet från jakten? Ja, han förde det till mig. Och jag åt av allt innan du kom. Och jag välsignade honom – och välsignad ska han förbli!

När Esau hade lyssnat till sin fars ord gav han upp ett övermåttan högt och bittert skrik [ordagrant: Han skrek ett skrik, stort och bittert]. Och han sade till sin far: Välsigna mig, även mig, min far!

Men han sade: Din bror kom med list. Och han tog din välsignelse.

Och han sade: Är det inte så att man gav honom namnet Jakob [hebr. Ja'akov]? Och denne bedrog [hebr. ja'akveni] mig två gånger. Min förstfödslorätt tog han. Och nu! Nu har han tagit min välsignelse! Sedan sade han: Har du inte sparat någon välsignelse för mig?

[Här finns en ordlek med Jakobs namn och att bedra: *Ja'akov – ja'akveni*. I den hebreiska texten kommer orden direkt efter varandra.]

Och Isak svarade. Ja, han sade till Esau: Lyssna! [hen – uppmärksamhetsmarkör] Till herre över dig har jag satt honom, och alla hans bröder har jag gett honom som tjänare; även med säd och vin har jag försett honom. Så för dig, vad finns det jag kan göra, min son?

Då sade Esau till sin far: En enda välsignelse, denna enda har du? Min far – välsigna mig, även mig – min far! Ja, Esau ropade med hög röst. Och han grät!

Och Isak, hans far, svarade honom. Och han sade till honom: Lyssna! [hinneh – uppmärksamhetsmarkör] Fjärran från jordens fruktbarhet ska din boning bli. Ja, från himmelens dagg från ovan. [parallellism]

Genom ditt svärd ska du leva, men din bror ska du tjäna. Men det blir så att när du gör uppror, kommer du att slita bort hans ok från din nacke.

[Esaus ättlingar edomiterna gör uppror mot Jakobs ättlingar (Israel) redan under Salomos tid, men under Jorams (Jehorams) tid bryter de sig slutligt loss. 2 Kung 8:20–22; 2 Krön 21:8–10]

Esau vill döda Jakob, men Rebecka har en plan. 1 Mos 27:41–45

Och Esau blev vred på Jakob på grund av välsignelsen som hans far hade välsignat honom med. Och Esau sade i sitt hjärta: Dagarna då man ska sörja min far närmar sig. Då ska jag döda Jakob, min bror.

Och det berättades för Rebecka om vad Esau, hennes son – den äldre, hade sagt. Och hon sände bud och kallade på Jakob, hennes son – den yngre. Och hon sade till honom: Lyssna! [hinneh] Esau, din bror, planerar hämnd på dig genom att döda dig.

Och nu, [veattah] min son! Lyssna till min röst! Res dig, och fly till Laban, min bror, till Haran! Och du ska slå dig ner hos honom för en tid [ordagrant: några dagar], tills din broders vrede har lagt sig, tills din broders vrede har vänts ifrån dig och han har glömt det som du har gjort mot honom. Då ska jag sända [bud] och jag ska hämta dig därifrån.

Varför skulle jag berövas er båda två på samma dag?

Jakob sänds iväg till Haran för att hitta en hustru.
1 Mos 27:46–29:14

[Jakob sänds iväg med Isaks välsignelse, han smyger inte iväg i nattens mörker. Det är också tydligt att Gud är med honom, med sitt beskydd och sin välsignelse.]

Jakob sänds iväg med Isaks välsignelse. 1 Mos 27:46–28:9

[Hela den här sekvensen är strukturerad som en stor kiasm.]

Och Rebecka sade till Isak: Jag är led vid mitt liv på grund av Chets döttrar. Om Jakob tar en hustru från Chets döttrar, som är som dessa [Esaus hustrur], en av döttrarna från området – varför skulle jag då leva?

Då kallade Isak på Jakob. Och han välsignade honom [inför resan]. Och han befallde honom. Ja, han sade till honom: Du ska inte ta en hustru från Kanaans döttrar. Res dig, och vandra iväg till Paddan-Aram – till Betuels, din morfars, hus. Ta dig en hustru därifrån av Labans, din morbrors, döttrar.

[Paddan-Aram var området kring staden Haran och utgjorde en del av det större området Aram-Naharaim. Haran ligger i dagens sydöstra Turkiet, nära gränsen till Syrien, omkring 800 km norr om Beer-Sheva.]

Må Gud den allsmäktige [El Shaddai] välsigna dig och göra dig fruktsam. Ja, må han föröka dig så att av dig [ordagrant: du] blir skaror av folk. [parallellism] Och må han ge dig Abrahams välsignelse – till dig och till din säd [dina ättlingar] tillsammans med dig, för att du ska ärva [besitta; hebr. jarash] landet som du nu bor i som främling – det som Gud har gett åt Abraham.

Och Isak sände iväg Jakob [Jakob smet inte, han sändes iväg med sin fars välsignelse]. Och han vandrade iväg mot Paddan-Aram: till Laban, araméen Betuels son – bror till Rebecka, mor till Jakob och Esau.

Och Esau insåg att Isak hade välsignat Jakob [inför resan]. Ja, han hade sänt iväg honom till Paddan-Aram för att därifrån hämta en hustru åt sig – med sin välsignelse [vilande] över honom.

[Den sista frasen förs ofta ihop med fortsättningen nedan så att nästa enhet inleds med: ”Han välsignade och befallde”. Men den hebreiska grammatiken talar snarare för att *välsigna* och *välsignelse* bildar en naturlig verbal inramning av enheten. Till skillnad från ”välsigna” står ”befallde” i berättarformen och inleder därför följande enhet.

Med masoreternas vokalisering är ”välsigna” ett verb i infinitiv, men konsonantskriften medger även en nominal läsning: ”med sin välsignelse”.]

Ja, han befallde honom med orden: Ta dig inte en hustru av Kanaans döttrar. Och Jakob lyssnade till sin far och till sin mor. Och han vandrade iväg mot Paddan-Aram.

Då insåg Esau hur misshagliga [onda; hebr. ra] Kanaans döttrar var i Isaks, hans fars, ögon. Och han begav sig till Ishmael. Och han tog Machalat – dotter till Ishmael, Abrahams son, och syster till Nevajot – till hustru, utöver de hustrur han hade. [kiasm]

I Betel – Gud lovar sitt beskydd och sin välsignelse. 1 Mos 28:10–22

[Nu återupptas handlingen med Jakob i fokus, efter den parentetiska informationen om Esau. Denna teknik kallas ”återupptagande repetition” (*resumptive repetition*).]

Och Jakob lämnade Beer-Sheva. Och han vandrade iväg mot Haran [hebr. Charán].

Och han kom fram till platsen [ännu får vi inte veta vilken plats]. Och han stannade där över natten, eftersom solen hade gått ner. Och han tog en av stenarna på platsen. Och han placerade den vid huvudänden. Och han lade sig ner vid denna plats. [inclusio]

[Vi får nu uppleva Jakobs dröm genom hans ”ögon”. Detta perspektivbyte markeras av ordet *vehinneh*, som översätts ”Och se!”. När en dröm återges återkommer *vehinneh* vid varje ny ”scen”.]

Och han drömde. Och se! En stege är ställd mot jorden, och dess topp når till himmelen. Och se! Guds änglar [håller på och] vandrar uppför och nerför på den [particip].

Och se! HERREN står [är stående; particip] ovanom den. Och han sade: Jag är HERREN, Abrahams, din fars Gud, liksom Isaks Gud. Landet där du har slagit dig ner – åt dig ska jag ge det, och åt din säd.

Och din säd ska bli som stoftet på jorden. Ja, du ska breda ut dig västerut och österut och norrut och söderut. [parallellism] Och alla familjer [folkgrupper] på jorden ska bli välsignade genom dig; ja, genom din säd. [parallellism]

[Genom Israels folk har mänskligheten fått Bibeln, men framförallt den utlovade ättlingen, Messias, se 1 Mos 3:15. Se även välsignelsen över Abraham: 1 Mos 12:1–3.]

Och se! Jag är med dig, och jag ska beskydda dig var du än går; och jag ska föra dig tillbaka till detta land. Sannerligen [ki], jag kommer inte att överge dig; jag kommer att fullgöra det som jag har talat till dig om. [parallellism]

Då vaknade Jakob från sin sömn. Och han sade: Sannerligen! HERREN är på denna plats och jag insåg [visste] det inte.

Och han greps av fruktan. Och han sade: Hur värd att fruktas är inte denna plats! Den är inget annat än Guds boning [Beit Elohim]. Ja, den är himmelens port. [parallellism]

Och han steg upp tidigt på morgonen. Och han tog den sten som han hade placerat under sitt huvud. Och han reste den som en stod. Och han göt olja över dess topp.

Och han gav platsen namnet Betel [hebr. Beit-El, betyder Guds hus eller Guds boning], dock var stadens namn Luz från början.

[Det hebreiska ordet för stad, *ir*, kan avse en mindre bosättning. Luz var således namnet på den bosättning som låg i närheten av platsen där Jakob övernattade.]

Och Jakob gav ett löfte [ordagrant: lovade ett löfte] med orden: Om Gud är med mig och beskyddar mig på den väg jag vandrar, och han ger mig bröd att äta och kläder att klä mig så att jag återvänder i frid till min fars hus – då ska HERREN vara min Gud. [kiasm]

[Det fanns ingen brist på gudar i Jakobs omgivning. Bakom HERREN står egennamnet JHVH – namnet på Bibelns Gud. Jakob lovar således att just JHVH ska bli hans Gud – om han får återvända hem i frid.]

Och denna sten, som jag har rest som en stod, ska vara en boning för Gud [Beit Elohim]; och av allt du ger mig kommer jag sannerligen att ge tionde till dig [hebreiskan använder infinitiv absolutus vilket innebär emfas, därav sannerligen].

Jakob anländer till Haran och träffar Rakel och Laban. 1 Mos 29:1–14

Sedan fortsatte Jakob sin färd [ordagrant: Jakob lyfte sina fötter; uttrycket är unikt]. Och han vandrade mot landet [området, hebr. erets] där österns söner bodde [avser i det här fallet araméer som bodde vid den norra delen av Eufrat].

Och han blickade ut. Och se! [vehinneh – perspektivbyte, vi får se med Jakobs ögon] En brunn på fältet. Och se! Där fanns tre fårhjordar som hade slagit sig ned invid den för det var från den här brunnen man vattnade hjordarna.

[*Vehinneh* återkommer vid varje ny ”bild”. Först ser vi brunnen genom Jakobs ”ögon”, därefter de tre hjordarna som har slagit sig ner invid den.]

Men en stor sten låg över brunnens öppning. När alla hjordar hade samlats dit rullade man stenen från brunnens öppning och man vattnade flocken. Sedan lade man stenen tillbaka på sin plats över brunnens öppning.

Och Jakob frågade dem: Mina bröder, varifrån är ni? Och de svarade: Från Haran. Då frågade han dem: Känner ni Laban [hebr. Laván], Nachors son? Och de svarade: Vi känner [honom].

Och han frågade dem: Står det väl till med honom? Och de svarade: Det står väl till. Och se! [vehinneh – perspektivbyte] Rakel, hans dotter, är på väg tillsammans med fåren.

Då sade han: Men – det är ju fortfarande full dag och inte tid att samla ihop boskapen. Vattna fåren, och för sedan ut dem på bete!

Men de sade: Det kan vi inte göra innan alla hjordar har samlats. Då kan de rulla bort stenen från brunnens öppning, och vi kan vattna fåren.

Medan han ännu talar med dem närmar sig Rakel tillsammans med fåren, som var hennes fars; ja – hon var en herdinna.

Och det var [vajehi] när Jakob såg Rakel – dotter till Laban, sin morbror, samt fåren som hörde till Laban, sin morbror. Då klev Jakob fram. Och han rullade bort stenen från brunnens öppning. Och han vattnade fåren som hörde till Laban, sin morbror. [Notera att släktskapet betonas trefaldigt genom ”Laban, sin morbror”.]

Och Jakob kysste Rakel. Och han höjde sin röst. Och han grät.

[Kyssen är en hälsningskyss, samma som Laban ger Jakob i nästa vers. Jakob blir känslomässigt överväldigad. Den månadslånga vandringen är över och han har funnit vad han kom för att finna. Notera att det är Jakob som vattnar Rakels får. När Abrahams tjänare letade efter en hustru åt Isak var det Rebecka som vattnade hans kameler.]

Och Jakob berättade för Rakel att en bror till hennes far var han; ja, son till Rebecka var han [”bror” används här för nära släktskap]. [parallellism]

Då sprang hon iväg. Och hon berättade för sin far.

Och det var [vajehi] när Laban hade fått höra nyheten om Jakob, hans systers son. Då sprang han iväg för att möta honom. Och han kramade om honom. Och han kysste honom. Och han tog med honom till sitt hus.

Och han berättade för Laban om allt vad som hade hänt [alla dessa saker]. Och Laban sade till honom: Sannerligen [ach – ger emfas], du är mitt kött och blod [ordagrant: mitt ben och mitt kött är du]. Och han stannade hos honom en månads tid.

Jakob tjänar Laban, gifter sig och får barn. 1 Mos 29:15–30:24

Jakob tjänar Laban för att få gifta sig. 1 Mos 29:15–30

Och Laban sade till Jakob: Är det för att du är min bror som du skulle tjäna mig för intet? Säg mig, vilken ska din lön vara?

Och Laban hade två döttrar. Namnet på den äldre var Lea, och namnet på den yngre var Rakel. I Leas ögon fanns ingen gnista [ordagrant: Leas ögon var matta], men Rakel hade en vacker gestalt; ja, hon var vacker att se på.

Och Jakob älskade Rakel. Och han sade: Jag ska tjäna dig sju år för Rakel, din yngre dotter.

Och Laban sade: Det är gott att ge henne till dig i stället för att ge henne till en annan man. Stanna hos mig!

Så Jakob tjänade sju år för Rakel. Men i hans ögon var det som några få dagar, tack vare kärleken till henne.

Och Jakob sade till Laban: Ge mig min hustru när jag nu har fullgjort min tid, så att jag kan gå in till henne [leva som man och hustru].

Då bjöd Laban in alla i grannskapet [ordagrant: alla platsens män, det inkluderar kvinnor]. Och han ställde till en fest.

Och det var [vajehi] under kvällen. Och han hämtade Lea, sin dotter. Och han förde henne till honom. Och han gick in till henne.

[Det är sent på kvällen, Lea är beslöjad. De har ätit och druckit av det Laban haft att bjuda.]

Och det var [vajehi] på morgonen. Och se! [vehinneh – perspektivbyte, vi får se med Jakobs ögon] Det är Lea!

Och han sade till Laban: Vad är det du har gjort mot mig? Är det inte för Rakel jag har tjänat dig? Ja, varför har du bedragit mig?

Laban svarade: Man gör inte så hos oss att man ger bort den yngre inför ansiktet på den förstfödda [låter den äldre se på när den yngre gifts bort]. Fullgör veckan för denna [Lea], så ska vi även ge dig denna [Rakel] – mot det arbete du ska tjäna mig med i ytterligare sju år.

[Laban kallar sina döttrar ”denna”. De behandlas som egendom Laban vill utnyttja så långt det går.]

Och Jakob gjorde så. Han fullföljde den veckan. Sedan gav han Rakel, sin dotter, åt honom som hustru.

Och Laban gav Bilha, sin tjänarinna, som tjänarinna åt sin dotter Rakel.

Och han gick in, även till Rakel. Och han älskade även Rakel, mer än Lea.

Och han tjänade honom ännu sju år ytterligare.

[Jakob behövde inte vänta sju år innan han fick Rakel. Men han måste tjäna ytterligare sju år för henne.]

Leas fyra första söner. 1 Mos 29:31–35

Och HERREN såg: Sannerligen [hebr. ki], försmådd var Lea. Då öppnade han hennes livmoder [gjorde henne fruktsam], men Rakel förblev ofruktsam. [parallellism]

Så blev Lea med barn. Och hon födde en son. Och hon gav honom namnet Ruben [hebr. Reuvén; betyder: Se, en son]. Ja, hon sade: Sannerligen, HERREN har sett mitt lidande [hur hon blivit försmådd]. Ja, nu kommer min man att älska mig.

Och hon blev igen med barn. Och hon födde en son. Och hon sade: Sannerligen, HERREN har hört att jag är försmådd. Och han gav mig också denne. Och hon gav honom namnet Simon [hebr. Shimón, från verbet ”höra” – shama].

Och hon blev igen med barn. Och hon födde en son. Och hon sade: Nu, äntligen [ordagrant: denna gång] ska min man hålla sig till mig – jag har ju [hebr. ki, ger emfas] fött honom tre söner! Därför gav hon honom namnet Levi [av verbet lavah: ”hålla sig till”].

Och hon blev igen med barn. Och hon födde en son. Och hon sade: Denna gång ska jag prisa [hebr. jadah] HERREN! Därför gav hon honom namnet Juda [hebr. Jehudah; betyder prisad]. Då slutade hon att föda.

Rakel ger sin tjänstekvinna Bilha som hustru åt Jakob. 1 Mos 30:1–8

Och Rakel såg att hon inte födde [barn] åt Jakob. Då blev hon avundsjuk på sin syster. Och hon sade till Jakob: Ge mig barn! Om inte – död är jag!

Då flammade Jakobs vrede upp mot Rakel. Och han sade: Har jag ersatt Gud [ordagrant: i stället för Gud jag], så att det är jag som förnekar dig livsfrukt?

Då sade hon: Lyssna! [hinneh] Min tjänstekvinna Bilha, gå in till henne! Så ska hon föda ett barn åt mig [ordagrant: på mina knän]. Då blir jag upprättad [ordagrant: uppbyggd] genom henne.

[Detta var ett accepterat sätt att råda bot på barnlöshet. På samma sätt resonerade Sara när hon ville att Abraham skulle gå in till Hagar, se 1 Mos 16:2.]

Och hon gav honom Bilha, sin tjänarinna, som hustru. Och Jakob gick in till henne. Och Bilha blev med barn. Och hon födde en son åt Jakob.

Då sade Rakel: Gud har skipat rätt [hebr. din] åt mig, ja han har lyssnat till min röst. Och han har gett mig en son. Därför gav hon honom namnet Dan.

Och hon blev åter med barn. Och Bilha, Rakels tjänstekvinna, födde en andra son åt Jakob.

Och Rakel sade: Strider med Gud har jag stridit [hebr. naftulei elohim naftalti], liksom med min syster – nu har jag kommit igenom [kommit ur striden som segrare]! Och hon gav honom namnet Naftali [kan ha betydelsen ”min strid”].

[En möjlig förståelse är att Rakel har bett och kämpat med Gud över sin barnlöshet. Hon ”strider” också på ett osunt sätt mot Lea. Nu när hon fått två söner genom sin tjänstekvinna upplever hon sig ha segrat i striden.]

Lea ger sin tjänstekvinna Zilpa till hustru åt Jakob. 1 Mos 30:9–13

Och Lea insåg att hon hade upphört att föda. Då hämtade hon Zilpa, sin tjänarinna. Och hon gav henne till Jakob som hustru.

Och Zilpa, Leas tjänarinna, födde en son åt Jakob.

Och Lea sade: Lyckan [hebr. gad] har kommit! Och hon gav honom namnet Gad.

Och Zilpa, Leas tjänarinna, födde en andra son åt Jakob.

Och Lea sade i sin lycka: Sannerligen [hebr. ki], unga kvinnor [ordagrant: döttrar] ska prisa mig lycklig! Och hon gav honom namnet Asher [lycka, att prisa].

[Det jag översätter ”i sin lycka” är på hebreiska *beashri* som egentligen betyder ”i min lycka”. På hebreiska är skillnaden mellan ”sin” och ”min” endast längden på ett lodrätt streck (skillnaden mellan bokstäverna jud och vav), vilket gör dem lätt att förväxla. Uttrycket är i vilket fall mycket vackert och slagkraftigt på hebreiska: *beashri ki ishruni*.]

Lea föder två söner ytterligare, samt dottern Dina. 1 Mos 30:14–21

Och Ruben gick ut [vandrade] vid tiden för veteskörden. Och han fann kärleksäpplen [troligen växten alruna som ansågs främja fertilitet] på fältet. Och han tog dem med sig till Lea, sin mor. Då sade Rakel till Lea: Ge mig, jag ber dig [hebr. na], av din sons kärleksäpplen!

Men hon [Lea] sade till henne: Var det för lite för dig att ta min man, så att du nu också ska ta min sons kärleksäpplen?

Då sade Rakel: Nåväl, han må ligga med dig i natt i utbyte mot din sons kärleksäpplen.

Och Jakob kom från fältet på kvällen. Och Lea gick ut för att möta honom.

Och hon sade: Till mig ska du komma! Ja, jag har köpt dig för min sons kärleksäpplen. Och han låg med henne den kvällen.

Och Gud lyssnade till Lea. Och hon blev med barn. Och hon födde åt Jakob en femte son.

Och Lea sade: Gud har gett mig min lön, för att jag gav min tjänarinna till min man. Och hon gav honom namnet Isaskar.

[På hebreiska *Jissashchar*, vilket kan förstås som två ord: ”det finns” och ”belöning”, eller alternativt ”en man” och ”belöning. Således kan namnet betyda ”det finns belöning” eller ”en man (en son) som belöning”.]

Och Lea blev ännu en gång med barn. Och hon födde en sjätte son åt Jakob.

Och Lea sade: Gud har skänkt [hebr. zavad] mig en ypperlig gåva [hebr. zeved]. Och nu [ordagrant: denna gång] ska min man ära mig [hebr. zaval], för jag har fött honom sex söner. Och hon gav honom namnet Sebulon [hebr. Zevulun; kan tolkas som: de ska ära].

Därefter födde hon en dotter. Och hon gav henne namnet Dina.

[Dina är en feminin variant av Dan. Namnet har betydelsen ”skipa rätt”, ”döma” eller ”regera”. Dina är i fokus i 1 Mos 34.]

Gud tänker på Rakel och hon föder Josef. 1 Mos 30:22–24

Och Gud tänkte på [kom ihåg] Rakel. Ja, Gud lyssnade till henne. Och han gjorde henne fruktsam. Ja, hon blev med barn. Och hon födde en son.

Och hon sade: Gud har tagit bort [hebr. asaf] min skam. Och hon gav honom namnet Josef med orden: må HERREN fortsätta [hebr. joséf] och ge mig ännu en son.

Jakob bygger upp sitt eget hus. 1 Mos 30:25–31:1

[Jakob äger ännu ingenting. Men genom den överenskommelse han gör med Laban, och framför allt genom Guds välsignelse, kan Jakob nu börja bygga upp en egendom som är hans egen. Den här enheten innehåller flera ord och uttryck som det är en utmaning att förstå, vilket kan vara ett tecken på en mycket gammal tradition.]

Jakob vill återvända hem. 1 Mos 30:25–30

Och det var [vajehi] efter att Rakel hade fött Josef. Då sade Jakob till Laban: Sänd iväg mig så att jag kan gå till mitt eget [ordagrant: till min plats]; ja, till mitt land [parallellism]. Ge mig nu mina hustrur och mina barn, för vilka jag har tjänat dig, så att jag kan gå – sannerligen, du vet hur jag har tjänat dig med mitt arbete [ordagrant: du känner min tjänst som jag har tjänat dig med].

Men Laban sade till honom: Om det nu är så att jag har funnit nåd [favör, hebr. chen] i dina ögon [Laban uttrycker sig ödmjukt och artigt innan han ger sitt motförslag]. Jag har blivit rik; ja, HERREN har välsignat mig för din skull. [parallellism]

[”Jag har blivit rik” har ofta översatts som att Laban tolkat spådomstecken. Verbet *nachash* kan ha den betydelsen, t.ex. i 1 Mos 44:5. Men spådomstecken används för att sia om framtiden. *Nachash* kan även associeras med det akkadiska *nachashu* som har betydelsen att blomstra, bli rik. Den tolkningen får stöd av parallellismen i versen.]

Och han sade: Säg mig din lön, och jag ska ge den [Laban vill att Jakob ska stanna].

Och han sade till honom: Du vet hur jag har tjänat dig och hur din boskap har haft det med mig. Ja, lite var det som var ditt innan jag kom. Men det har förvandlats [ordagrant: brutit igenom] till ett överflöd. Ja, HERREN välsignade dig för min skull [idiomatiskt uttryck som ordagrant betyder: för min fot]. Och nu! [veattah – uppmärksamhetsmarkör] När ska jag få göra något för mitt eget hus?

Jakobs villkor för att stanna. 1 Mos 30:31–34

Och han sade: Vad ska jag ge dig? Och Jakob sade: Du ska inte ge mig någonting. Om du bara gör enligt detta förslag [ordagrant: detta ord] ska jag fortsätta att vaka över din hjord och beskydda den [som herde]: I dag ska jag gå igenom hela din hjord, för att ta bort därifrån varje spräckligt eller fläckigt [brokigt] djur. Ja, varje djur som är mörkt [mörkbrunt eller svart] bland lammen [fåren], liksom det fläckiga och spräckliga bland getterna. Det ska vara min lön.

Den ska vittna för mig – min rättfärdighet – i dag liksom i morgon. Ja, när du kommer för att se över min lön som är inför dig: allt som inte är spräckligt eller fläckigt bland getterna eller mörkt bland lammen, det är stöldgods [ordagrant: stulet] hos mig.

Och Laban sa: Gott! Låt det bli i enlighet med ditt förslag [ditt ord].

Hjordarna skiljs åt och Jakobs andel växer. 1 Mos 30:35–31:1

Och han avskilde denna dag de strimmiga och fläckiga bockarna [getter av hankön] liksom alla getter [honkön] som var spräckliga och fläckiga – alla som hade något vitt på sig, samt alla mörka bland lammen. Och han överlämnade [gav, hebr. natan] dem i sina söners hand [de fick ansvar för hjorden]. Och han såg till att det blev en tre dagars vandring mellan sig och Jakob [mellan deras hjordar].

[Texten är inte klar huruvida det är Jakob som avskiljer, vilket han ska ska göra enligt sitt eget förslag eller om det är Laban som själv säkerställer att varje djur som skulle tillfalla Jakob tas bort från hjorden. Det är åtminstone Laban som överlämnar de utvalda djuren i sina söners hand.]

Och Jakob var herde för återstoden av Labans hjord. Och Jakob hämtade färska grenar av poppel, mandel- och platanträd [platanus orientalis]. Och han skar vita skåror i dem genom att göra det vita synligt på grenarna.

[Verbet för att skära/skala, *patsal*, förekommer endast här och i nästa vers i hela Gamla testamentet. I ugaritiska förekommer samma verb i samband med fruktbarhetsriter. Det är möjligt att Jakob här sätter sin tillit till någon dylik ritual, något magiskt trick han känner till. Den verkliga orsaken till det som sker har dock inget med dessa eventuella riter att göra, vilket görs klart i nästa kapitel.]

Och han placerade grenarna som han hade skurit i vid hoarna, vid vattentrågen, så att när flocken kom för att dricka var de framför flocken. Och de parade sig när de kom för att dricka. Ja, hjorden parade sig framför grenarna. [parallellism] Och hjorden födde strimmiga, spräckliga och fläckiga [killingar]. [Dock inte enbart sådana, vilket framkommer i nästa vers.]

Och Jakob åtskilde ungdjuren [av de som nyss fötts skiljde han åt de som var strimmiga från de som var enfärgade]. Ja, han ordnade så att hjorden blev alltmer strimmig. [parallellism] Men allt det mörka [enfärgat svarta] placerade han i Labans hjord. Så ordnade han åtskilda flockar åt sig själv. Dessa lät han inte komma nära Labans hjord.

[Jakob skiljer alltså ut ungdjur som ska tillfalla honom från de som ska förbli Labans egendom. På så sätt kan Jakob avla fram en hjord som till allt större del kommer att tillfalla honom.]

Och det var så att varje gång den starka flocken [med djur som tillhörde Jakob] skulle para sig satte Jakob upp grenarna inför ögonen på hjorden, vid hoarna, för att de skulle para sig invid grenarna; men inför den svaga flocken [med djur som tillhörde Laban] ställde han inte dit dem. [parallellism] Ja, det var så att de svaga hörde till Laban och de starka till Jakob.

[Ordet bakom ”stark” betyder i vanliga fall ”bunden”. Det kan syfta på den flock Jakob ”bundit till sig”. Denna läsning passar väl in i sammanhanget, eftersom det i versen innan beskrivits hur Jakob delar upp djuren i två åtskilda flockar: en med djur som tillhör honom och en med djur som tillhör Laban.]

Och han hörde orden från Labans söner när de sade: Jakob har tagit allt som tillhör vår fader; ja, av det som tillhör vår fader har han gjort sig all denna väldiga egendom. [parallellism] [kiasm]

Jakob flyr från Laban – och försonas. 1 Mos 31:2–32:2

[I den här enheten förekommer det hebreiska ordet för stjäla, *ganav,* åtta gånger – både i vanlig betydelse och i uttryck som "stjäla hjärtat" (bedra).]

Labans blick mörknar, dags att återvända hem. 1 Mos 31:2–5a

Och Jakob betraktade Labans ansikte. Och se! [vehinneh – perspektivbyte, vi får se med Jakobs ögon] Det var inte längre som förut mot honom.

Och HERREN sade till Jakob: Återvänd till dina fäders land; ja, dit där du är född – och jag ska vara med dig. [parallellism]

Då sände Jakob bud. Ja, han kallade på Rakel och Lea [parallellism]: Till fältet, till hjorden! Och han sade till dem: När jag betraktar er fars ansikte – sannerligen [ki], det är inte längre som tidigare mot mig.

Gud avslöjar orsaken till Jakobs framgång. 1 Mos 31:5b–16

[I den här sekvensen dyker en speciell ängel från Gud upp. Denne talar till Jakob i drömmen och säger: Jag är Betels Gud. Det innebär att ängeln inte är en vanlig ängel, det är Gud (JHVH). Samma sändebud (ängel) förekom upprepade gånger i Abrahamberättelsen.]

Min faders Gud har varit med mig. Ja, ni vet att jag verkligen har tjänat er far med all min kraft. Men er far har handlat svekfullt mot mig; ja, han har ändrat min lön tio gånger [gång på gång] [parallellism]. Men Gud har inte låtit det bli mig till skada.

Om det var så att han sade: De spräckliga ska bli din lön, så födde hela hjorden spräckligt. Och om han sade: De strimmiga ska bli din lön, så födde hela hjorden strimmigt. Så tog Gud er fars boskap. Och han gav den åt mig.

Och det var [vajehi] vid parningstiden. Och jag lyfte mina ögon. Och jag såg i en dröm. Och se! [vehinneh – perspektivbyte, vi får se drömmen med Jakobs ögon] Hannarna som bestiger hjorden: De är strimmiga, spräckliga och fläckiga. Och en ängel från Gud sade till mig i drömmen: Jakob! Och jag sade: Här är jag! Och han sade: Lyft nu din blick [ordagrant: dina ögon] och se hur alla hannar som bestiger hjorden är strimmiga, spräckliga och fläckiga.

[Här ges den verkliga orsaken till att Jakobs andel av hjorden växte så dramatiskt. Det var inte Jakobs trixande med skalade grenar vid vattenhoarna, utan Guds hand och hans välsignelse låg bakom allt.]

Sannerligen, jag har sett allt som Laban gör mot dig. Jag är Betels Gud [haEl Beit-El] där du smorde en stod, där du gav mig ett löfte [ordagrant: lovade mig där ett löfte]. Nu, res dig och dra ut från detta land; ja, återvänd till det land där du föddes. [parallellism]

Och Rakel och Lea svarade och de sade till honom: Skulle vi ännu ha någon del eller arvslott i vår fars hus [det som tillhör honom]? Är det inte så att han ser på oss som främlingar? Han har ju sålt oss! Och nu har han fullständigt gjort slut på den betalning han fick för oss [ordagrant: vårt silver]. Ja, all den rikedom som Gud har tagit från vår far, den tillhör oss och våra barn. Och nu! [veattah – uppmärksamhetsmarkör] Allt som Gud har sagt åt dig: Gör!

Jakob flyr – Laban följer efter. 1 Mos 31:17–24

Då bröt Jakob upp. Och han lyfte upp sina barn och sina hustrur på kamelerna. Och framför sig drev han all sin boskap; ja, all sin egendom han hade förvärvat – den boskap han hade förvärvat i Paddan-Aram – för att bege sig till Isak, sin far – till Kanaans land.

Och Laban hade gått iväg för att klippa sin hjord. Och Rakel stal husgudarna [hebr. terafim] som tillhörde Laban. Och Jakob bedrog [ordagrant: stal] Labans hjärta, araméen, genom att han inte berättat för honom att han tänker fly.

[”Husgudarna” var troligen små figuriner. I patriarkberättelserna har de ännu vanor som senare fördöms i Mose lag. Men här är det inte Jakobs husgudar, utan Labans. Laban presenteras inte som något föredöme i tro och hederlighet, tvärtom. Husgudarna återvänder snart till handlingen på ett dramatiskt sätt.]

Så han flydde med allt som tillhörde honom. Ja, han bröt upp. [parallellism] Och han gick över floden [Eufrat]. Och han vände sitt ansikte mot Gileads bergsbygd [högplatån öster om Jordanfloden].

Och det blev berättat för Laban den tredje dagen att Jakob har flytt.

[Han hade själv sett till att hans hjord skulle vara tre dagars vandring från Jakobs hjord.]

Och han tog sina bröder med sig. Och han förföljde honom under sju dagar. Och han närmade sig honom i Gileads bergsbygd. [”Bröder” kan inkludera alla som hörde till hans hus, inklusive tjänare.]

Då kom Gud till Laban, araméen, i en dröm om natten. Och han sade till honom: Ta dig i akt innan du talar med Jakob vare sig gott eller ont.

[Uttrycket ”gott och ont” kan förstås som en merism som innebär att vad han än tänker säga, ska han tänka sig noga för. Notera att Laban inte längre kallas ”morbror”, utan ”araméen”.]

Laban anklagar – Jakob försvarar sig. 1 Mos 31:25–43

Och Laban hann ifatt Jakob. Och Jakob hade fäst sitt tält på berget, även Laban fäster [sitt tält där] tillsammans med sina bröder, på Gileads berg.

Och Laban sade till Jakob: Vad har du gjort? Du bedrog mig [ordagrant: stal mitt hjärta]. Och du drev iväg mina döttrar, som fångar tagna med svärd. Varför höll du dig undan för att fly? Du bedrog mig och berättade inget för mig. Jag skulle ha sänt iväg dig med sång och glädje; ja, med puka [alt. tamburin] och harpa [parallellism]. Du lät mig inte ens kyssa mina söner och döttrar [ta farväl]. Ja, dåraktigt har du handlat!

Det står i min makt [ordagrant: det finns styrka [hebr. el] i min hand] att göra er illa. Men era fäders Gud [hebr. elohim] talade till mig igår med orden: Ta dig i akt för att tala med Jakob, vare sig gott eller ont.

Och nu! [veattah – uppmärksamhetsmarkör] Du gav dig alltså iväg för att du så längtade efter din faders hus? Varför har du då stulit mina gudar?

Och Jakob svarade. Och han sade till Laban: Sannerligen, jag fruktade för dig och jag tänkte: Tänk om du sliter bort dina döttrar från mig.

Om det är så att du skulle finna dina gudar, denne ska inte leva. Inför våra bröder [de som är där] ska du se efter. Om något finns hos mig [som är ditt], så ta det åt dig. Men Jakob, han visste inte att Rakel hade stulit dem.

Och Laban gick in i Jakobs tält, och i Leas tält, och i de två tjänstekvinnornas tält – men han fann inget. Och han for ut ur Leas tält. Och han gick in i Rakels tält.

Och Rakel hade tagit husgudarna. Och hon lade dem i kamelsadelns väska. Och hon satt på dem. [Detta är ett parentetiskt inlägg som beskriver vad som hade hänt innan Laban kom in i tältet.]

Och Laban letade sig igenom hela tältet [verbet mashash betyder att treva eller känna sig fram med händerna, som en blind], men han fann ingenting.

Och hon sade till sin far. Låt det inte väcka vrede i min herres ögon när jag inte förmår resa mig upp inför dig, det är nämligen på kvinnors vis med mig. Ja, han letade, men han fann inte husgudarna.

Och Jakob blev vred. Och han kom i gräl med Laban. Och Jakob anklagade honom. Ja, han sade till Laban: Vilken är min överträdelse, vilken är min synd, eftersom du förföljer mig så hårt? [parallellism]

Sannerligen [ki], du har letat igenom varenda sak som hör mig till. Vad har du funnit bland alla föremål, som hör till ditt hus? Lägg det här inför mina bröder, och dina bröder. Må de fälla domen mellan oss.

Det är tjugo år som jag har varit hos dig. Dina tackor och dina getter har inte saknat avkomma, och baggarna i din hjord har jag inte ätit. Något ihjälrivet förde jag aldrig till dig – jag ersatte det, från min hand utkrävde du det – vare sig det var rivet [ordagrant: stulet] på dagen eller natten. För mig var det så att om dagen förtärde mig hetta, och köld om natten [kiasm]. Ja, sömnen undflydde mina ögon. Så var för mig de tjugo åren i ditt hus. [inclusio]

Jag har tjänat dig fjorton år för dina två döttrar, och sex år med din boskap. Och du har ändrat min lön tio gånger. Om inte min faders Gud – Abrahams Gud, som likväl Isak fruktar – hade varit med mig, hade du utan tvekan sänt mig iväg tomhänt. Mitt lidande och mina händers slit, Gud har sett det. Och han fällde domen i natt [ordagrant: igår, genom Labans dröm].

Och Laban svarade. Ja, han sade till Jakob: Döttrarna är mina döttrar, och sönerna är mina söner, och hjorden är min hjord – ja, allt vad du ser hör mig till. Men mina döttrar, vad skulle jag göra mot dem nu [ordagrant: i dag], eller mot deras söner som de har fött?

Förbund och farväl – Laban och Jakob går skilda vägar. 1 Mos 31:44–32:2

Och nu! [veattah – uppmärksamhetsmarkör] Kom! Låt oss sluta ett förbund, jag och du. Och det [förbundet] ska vara ett vittne mellan mig och dig.

Då tog Jakob en sten. Och han reste den som en stod.

Och Jakob sade till sina bröder: Samla ihop stenar! Och de hämtade stenar. Och de gjorde ett röse. Och de höll en måltid på röset.

Och Laban kallade det Jegar Sahaduta [arameiska, betyder ”vittnets kulle”], medan Jakob kallade det Galed [samma betydelse på hebreiska].

Och Laban sade: Detta röse ska vara ett vittne mellan mig och dig i dag, därför ska man kalla det Galed, men även Mitspah, [utkiksplats, vakttorn] eftersom han sa: må HERREN hålla vakt mellan mig och dig när vi inte längre kan se varandra [ordagrant: är dolda för varandra].

Om du förödmjukar mina döttrar [behandlar dem illa], eller om du tar dig hustrur utöver mina döttrar – även om ingen man är med oss, vakar Gud som vittne mellan mig och dig.

Och Laban sade till Jakob: Se [hinneh] detta röse och se denna stod som jag har rest mellan mig och dig. Ett vittne är detta röse; ja, ett vittne är denna stod för att jag inte ska gå förbi detta röse mot dig, liksom du inte ska gå förbi detta röse mot mig eller förbi denna stod med onda avsikter. Må Abrahams Gud och Nachors Gud – deras fäders Gud – döma mellan oss [ordagrant: Må Abrahams Gud och Nachors Gud döma mellan oss, deras fäders Gud]. [kiasm].

Och Jakob svor vid den som hans far Isak fruktade [ännu kallar Jakob inte Gud för ”sin Gud”].

Och Jakob offrade offer på berget. Och han bjöd sina bröder att äta en måltid [ordagrant: bröd]. Och de åt en måltid. Och de övernattade på berget. [Här avser ”bröder” både Jakobs och Labans folk.]

Och Laban steg upp tidigt på morgonen. Och han kysste sina söner och döttrar [barn och barnbarn]. Och han välsignade dem. Sedan vandrade han iväg. Ja, Laban återvände till sitt [ordagrant: sin plats]. [parallellism]

Även Jakob hade fortsatt sin färd. Då mötte Guds änglar [sändebud] honom. Och Jakob sade när han såg dem: En Guds lägerplats [hebr. machaneh] är detta. Och han gav den platsen namnet Machanaim.

[Platsen ligger i Gileads bergsbygd öster om Jordanfloden, i närheten av Jabbok;
se Josua 13:26, 30.]

Jakob förbereder sig för att möta Esau. 1 Mos 32:3–32

Jakob fruktar Esau och delar upp sitt läger. 1 Mos 32:3–12

Och Jakob skickade ut sändebud [hebr. malachim, samma ord som för ängel] framför sig till Esau, sin bror – till landet Seir, Edoms fält [söder och sydost om Döda havet]. Och han befallde dem med orden: Så ska ni säga till min herre, till Esau: Så säger din tjänare Jakob: Hos Laban har jag vistats, och där har jag dröjt fram till nu. Och jag har nu boskap och åsna, småboskap och tjänare och tjänarinna. Och jag sände bud för att informera min herre, för att kunna finna nåd [välvilja, favör; hebr. chen] i dina ögon.

[Jakob beskriver sin egendom i singular, kanske vill Jakob tona ner omfattningen av vad han äger inför mötet med Esau.]

Och sändebuden återvände till Jakob med orden: När vi kom fram till din bror, till Esau, så var även han på väg att möta dig – och fyra hundra man är med honom!

Och Jakob fylldes av fruktan. Ja, han ängslades. [parallellism] Och han delade upp folket som var med honom liksom hjorden av småboskap [får och getter], boskapen [nötkreatur] och kamelerna i två läger. Och han sade: Om Esau kommer till det ena lägret och slår det, finns det ännu ett läger kvar som kan fly.

Och Jakob sade: Min fader Abrahams Gud och min fader Isaks Gud: HERREN. Den som sade åt mig: Återvänd till ditt land, ja dit där du är född, så ska jag låta det gå dig väl. [parallellism] Jag är för obetydlig [ordagrant: liten] för all den trofasthet och all den pålitlighet [hebr. chesed och emet] som du har visat din tjänare. Ja, endast med min stav gick jag över denna Jordan. Och nu! [veattah – uppmärksamhetsmarkör] Jag har två läger [skaror]. Rädda mig, jag ber dig, undan min brors hand, från Esaus hand – ja, jag fruktar honom – så att han inte kommer och attackerar [slår] mig, och mor och söner [utan att skona kvinnor och barn]. Ja, du har sagt: Jag ska verkligen göra gott för dig, och jag ska se till att din säd blir som havets sand – som det inte går att räkna på grund av dess myckenhet.

Jakob sänder en gåva åt Esau. 1 Mos 32:13–21

[Den här sekvensen inramas av ett *inclusio*, som märks ut av att han stannade kvar i lägret.]

Och han stannade kvar [hebr. lin – i berättarformen] där den natten.

Och han tog av det han hade med sig [ordagrant: i sin hand] till en gåva åt Esau, sin bror: tvåhundra getter och tjugo bockar, tvåhundra tackor och tjugo baggar, trettio kameler som ger di och deras föl, fyrtio kor och tio tjurar, tjugo åsneston och tio åsnehingstar.

[Totalt 550 djur. En alternativ tolkning till tjurar och åsnehingstar är kalvar och föl.]

Och han överlämnade dem i sina tjänares hand [i deras omsorg], var hjord för sig. Och han sade till sina tjänare: Gå över innan mig och se till att det finns ett avstånd mellan den ena hjorden och den andra hjorden.

Och han instruerade den som gick först med orden: När du möter Esau, min bror, och han frågar dig med orden: Till vem hör du [vems tjänare är du] och vart är du på väg; ja, till vem hör dessa [djur] inför dig? Då ska du säga: Till din tjänare, till Jakob. Det är en gåva, sänd till min herre, till Esau. Och se! [vehinneh – uppmärksamhetsmarkör] Även han är på väg efter oss.

Och han instruerade även den andra och den tredje [tjänaren], liksom alla som vandrade efter flockarna med orden: Enligt detta ord [budskap] ska ni orda [tala] med Esau när ni möter honom [på hebreiska är det samma rot som används för ”budskap” och ”tala”].

Och ni ska även säga: Lyssna! [hinneh] Din tjänare, Jakob, kommer efter oss. För han tänkte: Jag ska blidka honom [ordagrant: täcka hans ansikte] genom gåvan som vandrar framför mig – efter det kommer jag att se hans ansikte. Kanske han då kommer att lyfta upp sitt ansikte?

[Ansikte används här trefalt med olika betydelser. Att ”lyfta sitt ansikte” betyder att inte längre vara vred. Sekvensen återklingar berättelsen om Kain och Abel. Även Kain bär fram en gåva, samma ord används här. Kains ansikte faller och Gud frågar honom: Varför är din blick så mörk; ja, varför har ditt ansikte fallit. Allt detta väcker frågan: Vad kommer att hända nu? Hur kommer Esau att reagera?]

Så gick gåvan [de 550 djuren] över, inför hans ansikte [Jakob ser på när de korsar Jordan].

Men han stannar kvar [hebr. lin – i perfektformen] den natten i lägret. [inclusio]

Jakob brottas i nattens mörker och får namnet Israel. 1 Mos 32:22–32

[Mannen som Jakob brottas med är Gud. Jakob säger: Jag har sett Gud ansikte mot ansikte.]

Och han steg upp under natten. Och han hämtade sina två hustrur och sina två tjänstekvinnor och sina elva söner. Och han gick över vid Jabboks vadställe. Ja, han hämtade dem. Och han förde dem över floden [strömmen; hebr. nachal]. Ja, han förde över det som tillhörde honom. Men Jakob dröjde kvar för sig själv. [parallellism][inclusio]

[Det som följer ramas in av ett *inclusio* som utgörs av att solen strax ska gå upp inledningsvis och att den verkligen går upp avslutningsvis.]

Då brottades en man med honom tills solen skulle gå upp. Men han insåg att han inte kunde övervinna [klarade inte av] honom. Då slog han till hans höftled. Och den gick ur led [skadades], Jakobs höftled, medan han brottades med honom.

Och han sade: Låt mig gå, för morgonrodnaden gryr. Och han sade: Jag låter dig inte gå med mindre än att du välsignar mig. Och han sade till honom: Vad är ditt namn? Och han sade: Jakob. Och han sade: Jakob ska inte längre vara ditt namn, utan Israel, för du har kämpat [hebr. sarah] med Gud [Elohim] och med människor. Och du övervann [klarade av det].

[Namnet Israel består av två delar: *sarah,* som betyder kämpa eller strida och kortformen av Gud: *El*. Man kan förstå betydelsen som ”han kämpar mot/med Gud” eller alternativt ”Gud kämpar/strider” (underförstått: för oss). Sammanhanget gör det första alternativet naturligare.]

Och Jakob frågade. Ja, han sade: Säg nu ditt namn. Och han sade: Varför det? Ska du fråga efter mitt namn? Och han välsignade honom där.

Och Jakob gav platsen namnet Peniel [betyder Guds ansikte], för jag har sett Gud [Elohim] ansikte mot ansikte [hebr. paneh]. Ändå skonades mitt liv.

Och solen gick upp för honom medan han gick över vid Penuel [alternativ stavning av Peniel]. [inclusio]

Men han haltade på grund av sin höft. Därför äter inte Israels barn höftmuskeln som är fäst vid höftleden till denna dag – för han slog till Jakobs höftled, vid höftmuskeln.

[Ordet bakom ”höftmuskel”, *gid,* förstås som ett område vid höften där bland annat ischiasnerven finns. Området avlägsnas ännu i dag vid slakt om man följer dietföreskrifterna i GT.]

Jakob och Esau möts och försonas – men går åter skilda vägar. 1 Mos 33:1–20

Bröderna möts. 1 Mos 33:1–4

Och Jakob lyfte sin blick. Och han spanade. Och se! [vehinneh – perspektivbyte] Esau kommer – och med honom fyrahundra man.

Då delade han upp barnen mellan Lea, Rakel och de två tjänstekvinnorna. Och han placerade tjänstekvinnorna med deras barn först, och Lea med hennes barn bakom dem, och Rakel tillsammans med Josef bakom dem. Men själv drog han sig nu framför dem [ordagrant: han passerade (drog förbi, förflyttade sig) framför dem; hebr. avar].

Och han bugade sig till marken sju gånger medan han närmade sig sin bror. Då sprang Esau fram emot honom. Och han omfamnade honom. Ja, han föll honom om halsen. Och han kysste honom. Och de grät. [parallellism][inclusio]

Jakob och Esau visar varandra nåd. 1 Mos 33:5–11

[Den här sekvensen nämner nåd (välvilja), *chen,* tre gånger. Det fungerar som ett ledord (*leitwort*) som binder samman en litterär sekvens.

Först är det Gud som har visat nåd mot Jakob. Andra gången förklarar Jakob att gåvan är till för att Esau ska visa nåd mot honom – vilket Esau gör genom att acceptera den. Tredje gången återvänder Jakob till att Gud har visat nåd mot honom.

Jakob knyter också an till upplevelsen vid Peniel ovan. Då såg han Gud ansikte mot ansikte, men hans liv skonades. Nu sätter han Esau i ”Guds position” och hoppas på att han även nu ska skonas, att han ska få nåd även från Esau.]

Och han lyfte sin blick. Och han betraktade kvinnorna och barnen. Och han sade: Vem är de här som du har med dig? Och han sade: Det är barnen som Gud i sin nåd skänkt din tjänare.

Och tjänstekvinnorna kom fram, de och deras barn. Och de bugade sig. Och även Lea och hennes barn kom fram. Och de bugade sig. Och efter det kom Josef och Rakel fram. Och de bugade sig.

Och han sade: Vad menade du med hela den skara [ordagrant: läger] som jag mötte? Och han sade: Det var för att finna nåd i min herres ögon.

Och Esau sa: Jag har ett överflöd, min bror. Låt det förbli ditt, det som hör dig till.

Men Jakob sade: Nej, inte så! Om det nu är så att jag har funnit nåd i dina ögon, så ta då emot min gåva från min hand. Ja, jag har betraktat ditt ansikte som om det var Guds ansikte jag såg. Och du tog vänligt emot mig.

Jag ber dig [hebr. na]: Ta emot den välsignelse [gåvan] som jag har fört till dig. För Gud har visat mig nåd så att jag verkligen har allt [vad jag behöver]. Och han övertalade honom enträget [han pressade på]. Och han tog emot [välsignelsen, gåvan].

[Nu används ordet ”välsignelse” för gåvan. Sju gånger har välsignelse nämnts i Isaks fortsatta historia och sex av dem har handlat om välsignelsen som Jakob *tog* från Esau. Nu vill Jakob *ge* en välsignelse till Esau.

Ordet för ”övertala”, *patsar*, betyder egentligen ”pressa på”. Det kan innebära intensiv övertalning, som när Lot ”pressade på” änglarna att inte övernatta vid torget i Sodom; verbet används även när Sodoms män fysiskt ”pressade på” för att tränga sig in i hans hus, se 1 Mos 19:3, 9.]

Bröderna går åter skilda vägar. 1 Mos 33:12–20

Och han [Esau] sade: Låt oss bryta upp. Ja, låt oss vandra iväg. [parallellism] Och jag ska vandra vid din sida.

[”Vid din sida” bygger på samma hebreiska ord (*neged*) som i Edenberättelsen, där HERREN Gud gör en hjälpare ”vid mannens sida”, en som ska vara med honom.]

Och han sade till honom: Min herre vet att barnen är späda, och i hjorden och bland boskapen ger man di – vilket bekymrar mig. Skulle man driva dem hårt en hel dag, så skulle hela hjorden gå under.

[Ordet för ”driva dem hårt” används endast vid två andra tillfällen. Bägge gångerna används det om att knacka eller banka på en dörr, se Dom 19:22; Höga Visan 5:2.]

Jag ber dig [hebr. na], må min herre gå före din tjänare så att jag lugnt och försiktigt kan dra framåt i den takt som mina djur framför mig och mina barn klarar av, tills jag kommer fram till min herre, till Seir.

Och Esau sade: Jag ber dig [hebr. na], låt mig lämna kvar en del av mitt folk hos dig. Men han sade: Varför det? Må jag finna nåd i min herres ögon.

[Det verkar som att Jakob är misstänksam vad gäller Esaus avsikter, han vill inte slå följe med hans män.]

Så vände Esau tillbaka, denna dag, mot vägen till Seir. Men Jakob, han drog upp mot Sukkot. Och där byggde han sig ett hus, och åt sin boskap byggde han enkla skydd [hebr. sukkot, hyddor eller enkla byggnader till skydd för sol och regn]. Därför gav man platsen namnet Sukkot.

[I stället för att följa Esau söderut mot Seir – området söder och sydost om Döda havet, som senare kallas Edom – vänder Jakob norrut till en plats nära Jabbok, troligen Tell Deir-alla. Detta visar att Jakob inte hade någon avsikt att bosätta sig nära Esau.

Jakob var stamfar till Israels tolv stammar, det framväxande förbundsfolket – löftesbärarna. Det var viktigt att de inte uppgick i Esaus folk.]

Och Jakob anlände välbehållen [i frid] till staden Shechem, som är i Kanaans land, när han kom från Paddan-Aram. Och han slog läger intill staden.

[En okänd tid senare hade Jakob fortsatt sin färd, nu västerut. Shechem är nuvarande Nablus mellan tvillingbergen Ebal och Gerissim. Shechem ligger 35 km väster om Sukkot, i det centrala bergsområdet väster om Jordanfloden. Jerusalem ligger 65 kilometer rakt söderut.]

Och han köpte den del av marken där han spänt upp sina tält från sönerna till Chamor, Shechems far, för etthundra kesitor.

[*Kesita* är av okänd vikt. Utöver detta förekommer *kesita* endast i Job 42:11 samt i Josua 24:32, som berättar om just denna händelse. Att denna okända viktenhet nämns kan tyda på att texten är verkligt gammal.]

Och han reste ett altare där. Och vid det åkallade han Gud, Israels Gud [El elohei Israel].

[Tidigare har Jakob talat om sina fäders Gud. Nu, för första gången, kallar han Gud ”sin Gud”. ”Israel” syftar här troligen främst på Jakob själv, det fanns ännu inget ”Israels folk”.]

Brödernas syster Dinah skändas. 1 Mos 34:1–31

Och Dinah – Leas dotter, som hon hade fött åt Jakob – for ut för att se sig omkring bland landets döttrar [träffa andra unga kvinnor].

Då såg han henne, Shechem – son till Chamor, chiviten, områdets furste. Och han tog henne. Och han låg med henne. Ja, han förnedrade henne. [parallellism]

Men hans själ [hela hans varelse] fäste sig vid Dinah, Jakobs dotter. Ja, han älskade den unga kvinnan. [parallellism]

Och han talade till den unga kvinnans hjärta [talade vänligt med henne]. Sedan talade Shechem med Chamor, sin far, med orden: Ge mig den här unga kvinnan till hustru.

När Jakob fick höra att Shechem hade skändat Dinah, hans dotter, var hans söner på fältet med boskapen. Och Jakob höll sig lugn tills de skulle komma tillbaka.

Och Chamor, Shechems far, gav sig iväg till Jakob för att tala med honom. Men Jakobs söner hade nu kommit tillbaka från fältet. Och när de lyssnade till vad som hänt blev männen bedrövade. Och en väldig vrede upptändes bland dem! Ja, en dåraktig handling hade gjorts mot Israel genom att ligga med Jakobs dotter; ja, så gör man inte!

[Antagligen är det personen Israel, alltså Jakob, som avses; alternativt Jakob med hela hans hus.]

Och Chamor talade till dem med orden: Shechem, min son, hans själ [hela hans varelse] längtar efter er dotter. Jag ber er [hebr. na], ge henne åt honom till hustru. Och slut er samman med oss. Era döttrar, ge dem till oss – och våra döttrar, ta dem åt er. Ja, med oss ska ni slå er ner, så ska landet ligga öppet inför er. Slå er ner, idka handel och bli rika [skaffa er egendom] genom henne [landet].

Och Shechem sa till hennes far och hennes bröder: Låt mig finna nåd [välvilja, hebr. chen] i era ögon. Det som ni begär av mig [ordagrant: säger åt mig] ska jag ge. Låt den bli väldig för mig: hemgift och gåva. Jag ska ge det som ni begär av mig, bara ni ger mig den unga kvinnan till hustru.

Men Jakobs söner svarade Shechem och Chamor, hans far, med list. Ja, de talade så eftersom han hade skändat Dinah, deras syster. Och de sade till dem: Så kan vi inte göra vad gäller denna sak att vi skulle ge vår syster åt en man som har förhud [är oomskuren], det vore en vanära för oss.

Dock, med detta villkor kan vi gå er till mötes: Om ni blir som vi, så att ni låter omskära alla era män, då ska vi ge våra döttrar åt er och era döttrar ska vi ta åt oss. Ja, vi skulle bo tillsammans med er, och vi skulle bli ett folk. Men om ni inte lyssnar till oss så att ni omskär er, då tar vi våra döttrar och går vår väg.

Och deras förslag [ord; hebr. davar] var gott i Chamors ögon, liksom i Shechems, Chamors sons ögon. Ja, den unge mannen tvekade inte att göra detta, för han ville verkligen ha Jakobs dotter. Och han var mer respekterad än alla andra i sin fars hus [de fick rätta sig efter Shechem].

Och Chamor och Shechem, hans son, begav sig till stadens port [där viktiga beslut fattades].

Och de talade till stadens män med orden: Dessa män, de är fredligt inställda till oss. Låt dem bo i landet och idka handel här. Titta hur landet breder ut sig inför dem [ordagrant: Och landet, se, brett – två händer inför dem; uttrycket kan tänkas beskriva hur Chamor breder ut sina händer (armar) mot området utanför porten medan han talar]. Deras döttrar ska vi ta åt oss som hustrur, och våra döttrar ska vi ge åt dem.

Dock, endast på detta villkor går männen oss till mötes så att de ska bo här med oss och vi kan bli ett folk: Genom att vi låter omskära oss, varje man, som de är omskurna. Deras hjordar [får och getter], och ägodelar, och all deras boskap [större djur]: Ska de inte bli våra? Låt oss gå dem till mötes, så att de bosätter sig hos oss!

[Hade denna plan gått i lås, hade det lilla förbundsfolket försvunnit från jordens yta – de hade uppgått i Shechems folk.]

Och de lyssnade till Chamor och till Shechem, hans son, alla som använde porten till hans stad [att ”lyssna till” innebär också att lyda]. Och de omskar varje man, alla som använde porten till hans stad [ordagrant: gående ut port hans stad; således alla män som bodde där].

Och det var [vajehi] på den tredje dagen, medan de var i smärta. Då tog två av Jakobs söner, Simon och Levi – bröder till Dinah, var och en sitt svärd. Och de kom in i staden oupptäckta [ordagrant: tryggt]. Och de dödade varje man, även Chamor och Shechem – hans son, dödade de med svärdsegg. Och de hämtade Dinah från Shechems hus. Sedan gav de sig iväg.

[Att Simon och Levi handlade fel och att deras handling får konsekvenser framgår av 1 Mos 49:5–7.]

Sönerna till Jakob kom sedan ut till de slagna [de såg vad som hade hänt]. Och de plundrade staden som hade skändat deras syster: Deras hjordar och deras boskap och deras åsnor, både det som fanns i staden och det som fanns på fältet tog de. Ja, all deras rikedom, tillsammans med alla deras barn och deras kvinnor – som de tog som fångar. [parallellism] Ja, de plundrade [staden] med allt som fanns i husen. [inclusio]

Och Jakob sade till Simon och Levi: Ni har dragit olycka över mig genom att göra mig förhatlig [ordagrant: göra mig stinkande] bland dem som bor i landet: bland kanaaniterna och bland perisséerna. Jag har bara få män och nu kommer de att samlas mot mig och attackera [ordagrant: slå] mig och vi blir tillintetgjorda, jag och mitt hus.

Men de sade: Ska de få göra en sköka av vår syster?

Jakob återvänder till Betel där Gud förnyar sitt löfte.
1 Mos 35:1–15

Jakob återvänder till Betel. 1 Mos 35:1–7

[Avsnittet ramas in av ett *inclusio* med nyckelorden Betel, altare och ansikte.]

Och Gud sade till Jakob: Res dig, och gå upp till Betel och stanna där. Och gör dig ett altare där till den Gud som uppenbarade sig för dig när du höll på att fly från din bror Esaus ansikte.

[Betel ligger 350 meter högre över havet än Shechem. Fågelvägen är det ca 40 km söderut längs den centrala bergsryggen. Gud befaller alltså Jakob att dra sig undan från Shechem, antagligen för att undvika hämndaktioner för det som skett. Första gången kom han till Betel under sin flykt från sin bror Esau, nu flyr han ”landets invånare”. Han flyr till Guds boning, Beit-El.]

Då sade Jakob till sitt hus; ja, till alla som var med honom [parallellism]: Gör er av med de främmande gudar som finns hos er [i er mitt]. Och rena er, och byt era kläder. Låt oss sedan resa oss och gå upp till Betel, och låt oss där göra ett altare till den Gud som svarade mig den dag jag var i nöd [ordagrant: på min nöds dag]. Och han var med mig på den väg jag vandrade.

[Det akuta hotet gör att Jakob nu inser att det endast är HERREN han kan förtrösta på. Han behöver göra sig av med alla andra gudar som han tills nu tolererat.]

Och de gav till Jakob alla främmande gudar som de hade hos sig [ordagrant: som fanns i deras händer], liksom ringarna som fanns i deras öron. Och Jakob grävde ner dem under terebinten som fanns intill Shechem.

Och de drog upp. Och det blev så [vajehi] att en fruktan för Gud [alt. stor fruktan] kom över städerna som var runt omkring dem – så de förföljde inte Jakobs söner.

Och Jakob kom till Luz som är i Kanaans land, det är Betel, han och hela det folk som var med honom. Och han byggde ett altare där. Och han åkallade Betels Gud [El Beit-El] vid den platsen; ja, där Gud [Elohim] hade uppenbarat sig för honom när han flydde från sin brors ansikte. [inclusio]

Rebeckas husjungfru dör. 1 Mos 35:8

Och Deborah, Rebeckas husjungfru, dog. Och hon blev begravd nedanför Betel under eken. Och man gav den namnet tårarnas ek [ordagrant: gråtens ek].

[Här får vi överraskande veta att Rebeckas husjungfru Deborah dör. Tidigare har hon inte ens nämnts vid namn, se 1 Mos 24:59. Vi har inte heller informerats om att hon anslutit till Jakobs följe. Rebecka har inte heller nämnts sedan hon sände iväg Jakob till Laban, antagligen har hon redan dött. En logisk orsak till att en sådan upplysning dyker upp här, till synes

omotiverat, är att Deborah, Rebeckas husjungfru, dog just där och då – därför nämns det här och nu.]

Gud förnyar sina löften till Jakob. 1 Mos 35:9–15

Och Gud visade sig för Jakob ännu en gång när han kommit från Paddan-Aram. Och han välsignade honom. Och Gud sade till honom: Ditt namn Jakob, du ska inte längre kalla ditt namn Jakob, utan Israel ska vara ditt namn. Ja, han kallade hans namn Israel. [parallellism]

[Ängeln som Jakob brottades med sade redan i 1 Mos 32:29 att hans namn ska vara Israel, men nu påminner och bekräftar Gud själv att Jakob verkligen ska kalla sig Israel. Efter detta är det fortfarande en varierad användning av namnen, men nu blir det en tydlig förändring. Innan detta användes Israel endast ett fåtal gånger, som i samband med altaret som Jakob byggde och gav namnet *El Elohei Israel* – Gud, Israels Gud – eller i en förklaring i 1 Mos 32:33. Från och med nu används Israel nästan lika ofta som Jakob: 34 gånger Israel och 36 gånger Jakob. Innan ängeln meddelade om namnbytet användes undantagslöst Jakob 81 gånger.]

Och Gud sade åt honom: Jag är Gud den allsmäktige [El Shaddai]. Var fruktsam och bli många! Ett folk; ja, skaror av folk ska det bli av dig – och kungar ska utgå från dig [ordagrant: utgå från din länd; avser nedre delen av ryggen och höften, inkluderar könsorganen]. [parallellism]

Och landet som jag har gett till Abraham och Isak, till dig ger jag det; ja, till din säd [dina ättlingar] efter dig ger jag landet. [kiasm]

Och Gud drog upp från honom, från den plats där han talat med honom. Och Jakob reste en stod vid platsen där han talat med honom, en stenstod [en upprest sten]. Och han hällde ett drickoffer över den. Och han göt ut olja över den.

[Ordet för ”drickoffer” förekommer endast här i Första Mosebok. När det senare ges föreskrifter om drickoffer specificeras de ofta som vin eller annan stark dryck, se 4 Mos 15:1–10. Drickoffret är ett offer, medan oljan används för att helga och avskilja åt Gud.]

Ja, Jakob kallade namnet på platsen där Gud talat med honom för Beit-El [försvenskat Betel, betyder Guds boning].

[Gud hade mött Jakob och talat med honom vid Betel flera gånger. Redan första gången, 1 Mos 28:19, ger Jakob namn åt platsen. Än en gång bekräftar Jakob att detta är en plats där Gud ”bor”; det är en Guds boning, *Beit-El*, där Gud talat med honom upprepade gånger. Man kan se det som att episoderna vid Betel ramar in hela berättelsen om Jakob: hur han förvandlas från en ensam flykting till ledaren för ett helt folk. Nu har han ett förnyat löfte om att det är han och hans säd som ska ärva landet.]

Rakel får Benjamin och dör. 1 Mos 35:16–20

Och de bröt upp från Betel. Och det var [vajehi] när det ännu var en bit kvar till Efrata. Då skulle Rakel föda. Och det blev en svår förlossning.

Och det var [vajehi] när det var som svårast under förlossningen. Då sade hjälpkvinnan åt henne: Frukta inte! Sannerligen, även denne är en son till dig.

Och det var [vajehi] när livet [ordagrant: hennes själ] höll på att lämna henne; sannerligen [hebr. ki], hon skulle strax dö [parallellism]. Då gav hon honom namnet Ben-oni [min smärtas son], men hans far kallade honom Benjamin [betyder: min högra hands son, innebär: min lyckas son]. [parallellism]

Och Rakel dog. Och hon blev begravd vid vägen till Efrata, det är Betlehem [beit-lechem; betyder brödhus]. Och Jakob reste en stod över hennes grav. Det är stoden över Rakels grav till denna dag. [inclusio]

Rubens synd med Bilha. 1 Mos 35:21–22a

Och Israel drog vidare. Och han spände upp sitt tält på andra sidan Migdal-Eder [betyder ”flockens torn”, översätts ibland ”herdetorn”; i Mika 4:8 används det för Jerusalem].

Och det var [vajehi] medan Israel vistades i det här området. Då gick Ruben iväg. Och han låg med Bilha, sin fars bihustru. Men Israel fick höra om det.

[Rubens onda gärning leder senare till att han förlorar positionen som den förstfödde borde ha, se 1 Mos 49:4.]

Jakobs tolv söner. 1 Mos 35:22b–26

[Den ursprungliga uppräkningen, där barnen rapporteras i den ordning de föds och orsaken till deras namn ges, finns i 1 Mos 29:31–30:24.]

Och sönerna till Jakob var tolv:

Sönerna till Lea: Jakobs förstfödde: Ruben. Sedan Simon, Levi, Juda, Isaskar och Sebulon.

Sönerna till Rakel: Josef och Benjamin.

Och sönerna till Bilha, Rakels tjänstekvinna: Dan och Naftali.

Och sönerna till Zilpa, Leas tjänstekvinna: Gad och Asher.

Dessa är sönerna till Jakob, som föddes åt honom i Paddan-Aram. [*kiasm*]

Isak dör och begravs i Hebron. 1 Mos 35:27–29

Och Jakob begav sig till Isak, sin far, i Mamre vid Kirjat-Arba, det är Hebron [Chevrón], där såväl Abraham som Isak hade vistats.

Och Isaks dagar varade [vajehi] 180 år [100 år och 80 år]. Och Isak gav upp andan. Ja, han dog. [parallellism] Och han samlades till sitt folk, gammal och mätt på dagar. Och Esau och Jakob, hans söner, begravde honom.

Sammanställning över *inclusio,* kiasm och parallellism

Nedan presenteras 12 *inclusion*, 8 kiasmer och 53 parallellismer, totalt 73.

Parallellismer dominerar. Det finns en ganska jämn fördelning mellan kapitlen, endast kapitel 31 sticker ut i viss mån.

Kapitel	Inclusio	Kiasm	Parallellism		Totalt per kapitel
25	1	1	4		6
26	2	0	6		8
27	2	1	7		10
28	0	1	5		6
29	0	0	2		2
30	0	0	5		5
31	1	3	10		14
32	3	0	3		6
33	1	0	2		3
34	0	0	3		3
35	2	2	6		10
Totalt	**12**	**8**	**53**		**73**

Inclusio

Inclusio innebär att man låter slutet av en helhet avspegla början. Detta sker genom att återkomma till samma ord, personer eller tema. Ett *inclusio* kan även innesluta kiasmer, parallellismer och mindre *inclusion*.

1 Mos 25:31–33

Inclusiot ingår i en kiasm.

Och Jakob svarade: Sälj – just nu – din förstfödslorätt till mig

> *Och Esau sade: Lyssna! Jag är på väg att dö, så vad betyder den då för mig – förstfödslorätten. Och Jakob sade: Ge mig din ed, just nu. Och han gav honom sin ed*

Ja, han sålde sin förstfödslorätt till Jakob

[Tillbaka]

1 Mos 26:1–6

Och Isak begav sig till Avimelech, kung över filistéerna, till Gerar

> *Och HERREN uppenbarade sig för honom. Och han sade: Far inte ner till Egypten. Slå dig ner i det land som jag ska tala till dig om. Vistas i detta land, så ska jag vara med dig. Ja, jag ska välsigna dig, för åt dig och din säd ska jag ge alla dessa länder*
>
> *Ja, jag ska hålla min ed som jag svor till Abraham, din far, så att jag gör din säd talrik som himmelens stjärnor och jag ska ge din säd alla dessa länder. Och alla jordens folk ska bli välsignade genom din säd, på grund av att Abraham lyssnade till min röst och höll mina befallningar, mina bud, mina stadgar och min undervisning*

Och Isak bosatte sig i Gerar

[Tillbaka]

1 Mos 26:23–33

Och han drog upp därifrån till Beer-Sheva. Och HERREN uppenbarade sig för honom den natten. Och han sade: Jag är Abrahams, din fars, Gud. Frukta inte – för jag är med dig. Och jag ska välsigna dig. Ja, jag ska föröka din säd för Abrahams, min tjänares, skull. Och han byggde ett altare där. Och han åkallade HERRENS namn. Och han sträckte ut sitt tält där. Och där grävde Isaks tjänare en brunn

> *Under tiden hade Avimelech kommit till honom från Gerar tillsammans med Achuzat, sin rådgivare, och Pichol, befälhavaren över armén*
>
> *Och Isak sade till dem: Varför har ni kommit till mig, när ni hatar mig? Ja, ni drev bort mig från er*
>
> *Och de svarade: Vi har verkligen kunnat se att HERREN är med dig! Och vi sade: Låt oss nu ge varandra ett löfte, ett löfte mellan oss och mellan dig. Ja, låt oss upprätta ett förbund med dig. Tänk om du skulle göra oss illa medan vi inte har rört dig; ja, medan vi har gjort endast vad som är gott mot dig. Ja, vi sände iväg dig i frid! Du, ja du, är HERRENS välsignade*
>
> *Och han ordnade en festmåltid. Och de åt. Och de drack. Och de steg upp tidigt på morgonen. Och de svor en ed till varandra. Och Isak sände iväg dem. Och de lämnade honom i frid*

Och detta hände samma dag. Isaks tjänare kom. Och de berättade för honom angående brunnen som de hade grävt. Och de sade till honom: Vi har funnit vatten! Och han kallade den Shivah, för att namnet på staden är Beer-Sheva, in till denna dag

[Tillbaka]

1 Mos 27:1–5

Och han kallade på Esau, sin äldste son. Och han sade till honom: Min son! Och han svarade honom: Här är jag

> *Och han sade: Lyssna nu! Jag har blivit gammal och jag vet inte hur långt jag har kvar. Och nu! Ta nu dina vapen – ditt koger och din båge – och far ut på fältet och jaga ett jaktbyte åt mig. Och tillred något läckert åt mig, något som jag älskar. Och för det åt mig. Och jag ska äta. Om du gör så ska jag välsigna dig innan jag dör*

Men Rebecka hade stått och lyssnat när Isak talade med Esau, sin son

[Tillbaka]

1 Mos 27:7–14

Gå genast till hjorden och hämta två fina killingar åt mig. Sedan ska jag tillreda något läckert av dem till din far, något som han älskar. Och du ska föra in det till din far. Och han ska äta av det och så välsigna dig innan han dör

> *Då sade Jakob till Rebecka, sin mor. Lyssna! Esau, min bror, är en hårig man – medan jag är en slät man. Kanhända min far vill känna på mig? Då blir jag som ett hån i hans ögon. Och jag drar förbannelse över mig i stället för välsignelse*
>
> *Då sade hans mor till honom: Över mig ska din förbannelse komma, min son. Lyssna nu bara till min röst: Ja, gå! Hämta åt mig*

Och han gick iväg. Och han hämtade. Och han förde dem till sin mor. Och hans mor tillredde en läcker måltid, en som hans far älskar

[Tillbaka]

1 Mos 31:38–41a

Det är tjugo år som jag har varit hos dig

> *Dina tackor och dina getter har inte saknat avkomma, och baggarna i din hjord har jag inte ätit. Något ihjälrivet förde jag aldrig till dig – jag ersatte det, från min hand utkrävde du det – vare sig det var rivet [ordagrant: stulet] på dagen eller natten. För mig var det så att om dagen förtärde mig hetta och köld om natten. Ja, sömnen undflydde mina ögon*

Så var för mig de tjugo åren i ditt hus

[Tillbaka]

1 Mos 32:13–21

Och han stannade [hebr. lin - berättarformen] där den natten

> *Och han tog av det han hade med sig till en gåva åt Esau, sin bror: tvåhundra getter och tjugo bockar, tvåhundra tackor och tjugo baggar, trettio kameler som ger di och deras föl, fyrtio kor och tio tjurar, tjugo åsneston och tio åsnehingstar*
>
> *Och han överlämnade dem i sin tjänares hand, hjord för hjord åtskilda. Och han sa till sin tjänare: Gå över innan mig och se till att det finns ett avstånd mellan den ena hjorden och den andra hjorden*
>
> *Och han instruerade den som gick först med orden: När du möter Esau, min bror, och han frågar dig med orden: Till vem hör du [vems tjänare är du] och vart är du på väg, ja till vem hör dessa inför dig? Då ska du säga: Till din tjänare, till Jakob. Det är en gåva, sänd till min herre, till Esau. Och se! Även han är på väg efter oss. Och han instruerade även den andra och den tredje liksom alla som vandrade efter flockarna med orden: Enligt detta ord ska ni orda med Esau när ni möter honom*
>
> *Och ni ska även säga: Lyssna! Din tjänare Jakob kommer efter oss. För han tänkte: Jag ska blidka honom genom gåvan som vandrar framför mig – efter det kommer jag att se hans ansikte. Kanske han då kommer att lyfta upp sitt ansikte. Så gick gåvan över, inför hans ansikte*

Men han stannar själv kvar [hebr. lin – i perfektformen] i lägret den natten

[Tillbaka till början] [Tillbaka till slutet]

1 Mos 32:22

Inclusiot omsluter en parallellism.

Men han steg upp under natten

> *Och han hämtade sina två hustrur och sina två tjänstekvinnor och sina elva söner. Och han gick över vid Jabboks vadställe*
>
> *Ja, han hämtade dem. Och han förde dem över floden. Ja han förde över det som tillhörde honom*

Men Jakob dröjde ensam kvar

[Tillbaka]

1 Mos 32:24b–31

Då brottades en man med honom tills solen skulle gå upp. Men han insåg att han inte kunde övervinna honom. Då slog han till hans höftled. Och den gick ur led, Jakobs höftled, medan han brottades med honom. Och han sade: Låt mig gå, för morgonrodnaden gryr

> *Och han sade: Jag låter dig inte gå med mindre än att du välsignar mig. Och han sade till honom: Vad är ditt namn? Och han sade: Jakob. Och han sade: Jakob ska inte längre vara ditt namn, utan Israel, för du har kämpat med Gud och med människor. Och du övervann*
>
> *Och Jakob frågade. Ja, han sade: Säg nu ditt namn. Och han sade: Varför det? Ska du fråga efter mitt namn? Men han välsignade honom där*
>
> *Och Jakob gav platsen namnet Peniel, för jag har sett Gud ansikte mot ansikte. Ändå skonades mitt liv*

Och solen gick upp för honom medan han gick över vid Penuel

[Tillbaka till början] [Tillbaka till slutet]

1 Mos 33:1–4

Inclusiot är tematisk. I början och slutet ligger fokus på mötet med Esau, medan mellanpartiet utgörs av förberedelser för mötet.

Och Jakob lyfte sin blick. Ja, han spanade. Och se! Esau kommer, och med honom fyrahundra man

> *Då delade han upp barnen mellan Lea, Rakel och de två tjänstekvinnorna. Och han placerade tjänstekvinnorna med deras barn först, och Lea med hennes barn bakom dem, och Rakel tillsammans med Josef bakom dem. Men själv drog han sig nu framför dem*

Och han bugade sig till marken sju gånger medan han närmade sig sin bror. Då sprang Esau fram emot honom. Och han omfamnade honom. Ja, han föll honom om halsen. Och han kysste honom. Och de grät

[Tillbaka]

1 Mos 34:27–29

Inclusiot omsluter en parallellism som mer detaljerat beskriver vad de plundrat.

Och de plundrade staden som hade skändat deras syster

> *Deras hjordar och deras boskap och deras åsnor, både det som fanns i staden och det som fanns på fältet tog de*
>
> *Ja, all deras rikedom, tillsammans med alla deras barn och deras kvinnor – som de tog som fångar*

Ja, de plundrade [staden] med allt som fanns i husen

[Tillbaka]

1 Mos 35:1–7

Och Gud sade till Jakob: Res dig och gå upp till Betel och stanna där. Och gör dig ett altare där till den Gud som uppenbarade sig för dig när du höll på att fly från Esau, din bror [ordagrant: fly från Esaus ansikte]

> *Då sade Jakob till sitt hus, ja till alla som var med honom: Gör er av med de främmande gudar som finns hos er. Och rena er och byt era kläder. Låt oss sedan resa oss och gå upp till Betel, och låt oss där göra ett altare till den Gud som svarade mig den dag jag var i. Och han förblev med mig på den väg jag vandrade*
>
> *Och de gav till Jakob alla främmande gudar som de hade hos sig, liksom ringarna som fanns i deras öron. Och Jakob gömde dem under terebinten som fanns intill Shechem*
>
> *Och de drog upp. Och det blev så att en fruktan för Gud kom över städerna som var runt omkring dem, så de förföljde inte Jakobs söner*

Och Jakob kom till Luz som är i Kanaans land, det är Betel, han och hela det folk som var med honom. Och han byggde ett altare där. Och han åkallade Betels Gud vid den platsen, ja där Gud hade uppenbarat sig för honom när han flydde från sin bror [från sin brors ansikte]

[Tillbaka till början] [Tillbaka till slutet]

1 Mos 35:16–20

Och det var när det ännu var en bit kvar innan de kom till Efrata. Då skulle Rakel föda. Och det blev en svår förlossning

> *Och det var när det var som svårast under förlossningen. Då sade hjälpkvinnan åt henne: Frukta inte! Sannerligen även denne är en son till dig*
>
> *Och det var när hennes själ höll på att lämna henne, sannerligen hon skulle strax dö. Då gav hon honom namnet Ben-oni, men hans far kallade honom Benjamin*

Och Rakel dog. Och hon blev begravd vid vägen till Efrata, det är Betlehem. Och Jakob reste en stod över hennes grav. Det är stoden över Rakels grav till denna dag

[Tillbaka]

Kiasmer

En kiasm utgörs av element som återkommer i motsatt ordning. Schematiskt kan en kiasm beskrivas som a-b-c-c-b-a. En kiasm har i regel två centrala led men den kan även ha endast ett: a-b-c-b-a.

En kiasm kan byggas upp såväl lexikalt som mer fritt med samma tema som återkommer i omvänd ordning. Även samma ord kan återkomma, men det behöver inte vara exakt samma ord som upprepas i varje led. Det är främst tematiska kiasmer som återfinns i Terachs fortsatta historia.

1 Mos 25:29–34

I kiasmen ingår ett *inclusio*.

Och Jakob kokade ett hopkok. Då kom Esau in från fältet och han var utmattad

> *Och Esau sade till Jakob: Låt mig genast få glufsa i mig av det röda, det där röda där, för jag är utmattad! Därför gav man honom namnet Edom*
>
> > *Och Jakob svarade: Sälj – just nu – din förstfödslorätt till mig*
> >
> > > *Och Esau sade: Lyssna! Jag är på väg att dö, så vad betyder den då för mig – förstfödslorätten*
> > >
> > > *Och Jakob sade: Ge mig din ed, just nu! Och han gav honom sin ed*
> >
> > *Ja, han sålde sin förstfödslorätt till Jakob*
>
> *Så ger Jakob Esau bröd och linssoppa. Och han åt. Och han drack*

Och han steg upp. Och han gav sig iväg

[Tillbaka]

1 Mos 27:46–28:9

Och Rebecka sade till Isak: Jag är led vid mitt liv på grund av Chets döttrar. Om Jakob tar en hustru från Chets döttrar, som är som dessa, en av döttrarna från området – varför skulle jag då leva

> *Då kallade Isak på Jakob. Och han välsignade honom. Och han befallde honom. Ja, han sade till honom: Du ska inte ta en hustru från Kanaans döttrar. Res dig, och vandra iväg till Paddan-Aram, till Betuels – din morfars, hus. Ta dig en hustru därifrån av Labans, din morbrors, döttrar*
>
> > *Må Gud den allsmäktige välsigna dig och göra dig fruktsam. Ja, må han föröka dig så att av dig blir skaror av folk. Och må han ge dig Abrahams välsignelse – till dig och till din säd tillsammans med dig, för att du ska ärva landet som du nu bor i som främling – det som Gud har gett åt Abraham*
> >
> > > *Och Isak sände iväg Jakob. Och han vandrade iväg mot Paddan-Aram: till Laban, araméen Betuels son – bror till Rebecka, mor till Jakob och Esau*
> >
> > *Och Esau insåg att Isak hade välsignat Jakob. Ja, han hade sänt iväg honom till Paddan-Aram för att därifrån hämta en hustru åt sig – med sin välsignelse över honom*
>
> *Ja, han befallde honom med orden: Ta dig inte en hustru av Kanaans döttrar. Och Jakob lyssnade till sin far och till sin mor. Och han vandrade iväg mot Paddan-Aram*

Då insåg Esau hur misshagliga Kanaans döttrar var i Isaks, hans fars, ögon. Och han begav sig till Ishmael. Och han tog Machalat – dotter till Ishmael – Abrahams son, och syster till Nevajot – till hustru, utöver de hustrur han hade

[Tillbaka till början] [Tillbaka till slutet]

1 Mos 28:20–21

Om det blir så att Gud är med mig

> *och beskyddar mig på den väg jag vandrar*
>
> > *och han ger mig bröd att äta*
> >
> > *och kläder att klä mig*
>
> *så att jag återvänder i frid till min fars hus*

Då ska HERREN vara min Gud

[Tillbaka]

1 Mos 31:1

Kiasmen är samtidigt en *parallellism*.

Jakob har tagit allt

som tillhör vår fader

ja, av det som tillhör vår fader

har han gjort sig all denna väldiga egendom

[Tillbaka]

1 Mos 31:40

om dagen

förtärde mig

hetta
och köld

(underförstått: förtärde mig)

om natten

[Tillbaka]

1 Mos 31:53

Kiasmen framträder först när den hebreiska ordföljden följs; kiasmen förklarar samtidigt den oväntade ordföljden.

Må Abrahams Gud och Nachors Gud

döma mellan oss

deras fäders Gud

[Tillbaka]

1 Mos 35:12

Och landet som jag gett till Abraham och Isak

till dig ger jag det

ja, till din säd efter dig

ger jag landet

[Tillbaka]

1 Mos 35:22b–26

Och sönerna till Jakob var tolv

> *Sönerna till Lea: Jakobs förstfödde: Ruben. Sedan Simon, Levi, Juda, Isaskar och Sebulon*
>
> > *Sönerna till Rakel: Josef och Benjamin*
> >
> > *Och sönerna till Bilha, Rakels tjänstekvinna: Dan och Naftali*
>
> *Och sönerna till Zilpa, Leas tjänstekvinna: Gad och Asher*

Dessa är sönerna till Jakob som föddes åt honom i Paddan-Aram

[Tillbaka]

Parallellismer

I en parallellism upprepas samma tanke på ett kompletterande sätt. Man gör det med variationer i ord, grammatik, ordföljd med mera.

Består parallellismen av två självständiga uttryck betecknas den som ”dubbel” (ab-ab). Har den tre självständiga uttryck betecknas den ”trippel” (abc-abc).

Är parallellismen antitetisk – det vill säga uttrycker kontrast – noteras det, liksom om parallellismen är del av en kiasm eller ett *inclusio*.

1 Mos 25:23a

Den här parallellismen hör tätt ihop med den som följer.

Två folk finns i ditt moderliv

Ja, två folkstammar ska breda ut sig från ditt sköte

1 Mos 25:23b

Den ena folkstammen ska vara starkare än den andra

ja, den äldre ska tjäna den yngre

[Tillbaka]

1 Mos 25:27

Dubbel antitetisk parallellism: ab-ab.

Esau blev en man som behärskade jakt

en fältets man

medan Jakob blev en stillsam man

som höll sig bland tälten

[Tillbaka]

1 Mos 25:28

Antitetisk parallellism.

Och Isak älskade Esau eftersom han fick äta av hans villebråd

men Rebecka älskade Jakob

[Tillbaka]

1 Mos 26:8

Och Avimelech, filistéernas kung, blickade ned från fönstret

Ja, han såg sig omkring

[Tillbaka]

1 Mos 26:15

Och alla brunnar som hans fars tjänare hade grävt under Abrahams, hans fars, dagar täppte filistéerna till

Ja, de fyllde dem med jord

[Tillbaka]

1 Mos 26:17

Och han slog sig ner vid Gerars dalgång

Ja, han bosatte sig där

[Tillbaka]

1 Mos 26:24

Och jag ska välsigna dig

Ja, jag ska föröka din säd för Abrahams, min tjänares, skull

[Tillbaka]

1 Mos 26:28

Må nu en ed bli till mellan oss, mellan oss och mellan dig

Ja, låt oss upprätta ett förbund med dig

[Tillbaka]

1 Mos 26:29

Tänk om du skulle göra oss ont, medan vi inte har rört dig

Ja, medan vi har gjort endast vad som är gott mot dig

[Tillbaka]

1 Mos 27:27b–29 x 5

Fem parallellismer följer på varandra, den sista är antitetisk.

Se doften av min son
är som doften av ett fält som HERREN har välsignat

Må Gud ge dig av himmelens dagg och jordens bördighet
Ja, ett överflöd av säd och vin

Må folken tjäna dig
Ja, folkslagen buga sig inför dig

Bli herre över dina bröder
Ja, din mors söner ska buga sig för dig

Den som förbannar dig ska bli förbannad
Men den som välsignar dig ska bli välsignad

[Tillbaka]

1 Mos 27:33

Då började Isak darra

ja, han darrade våldsamt

[Tillbaka]

1 Mos 27:39b–40

Fjärran från jordens fruktbarhet ska din boning bli

Ja, från himmelens dagg från ovan

[Tillbaka]

1 Mos 28:3

Må Gud den allsmäktige välsigna dig och göra dig fruktsam

Ja, må han föröka dig så att av dig blir skaror av folk

[Tillbaka]

1 Mos 28:14a

Och din säd ska bli som stoftet på jorden

Ja, du ska breda ut dig västerut och österut och norrut och söderut

[Tillbaka]

1 Mos 28:14b

Och alla familjer på jorden ska bli välsignade genom dig

ja, genom din säd

[Tillbaka]

1 Mos 28:15

Dubbel parallellism: ab-ab. Den första delen betonar Guds beskydd och den andra att han håller sina löften.

Jag är med dig, och jag ska beskydda dig var du än går

och jag ska föra dig tillbaka till denna plats

Ja, jag ska inte överge dig

jag kommer att fullgöra det som jag har talat till dig om

[Tillbaka]

1 Mos 28:17

Den är inget annat än Guds boning

Ja, den är himmelens port

[Tillbaka]

1 Mos 29:12

Och Jakob berättade för Rakel att en bror till hennes far var han

ja, son till Rebecka var han

[Tillbaka]

1 Mos 29:31

Antitetisk parallellism.

Då öppnade han hennes livmoder

men Rakel förblev ofruktsam

[Tillbaka]

1 Mos 30:25

Sänd iväg mig så att jag kan gå till mitt eget

ja, till mitt land

[Tillbaka]

1 Mos 30:27

Jag har blivit rik,

ja, HERREN har välsignat mig för din skull

[Tillbaka]

1 Mos 30:38

Dubbel parallellism: ab-ab. I parallellismens andra del beskrivs först tiden och därefter platsen.

Och de parade sig

när de kom för att dricka

Ja, hjorden parade sig

framför grenarna

[Tillbaka]

1 Mos 30:40

Och Jakob åtskilde ungdjuren

Ja, han ordnade så att hjorden blev alltmer strimmig

[Tillbaka]

1 Mos 30:41

Antitetisk parallellism.

Och det var så att varje gång den starka flocken skulle para sig satte Jakob upp grenarna inför ögonen på hjorden, vid hoarna, för att de skulle para sig invid grenarna

men inför den svaga flocken ställde han inte dit dem

[Tillbaka]

1 Mos 31:1

Parallellismen utgör samtidigt en *kiasm*.

Jakob har tagit allt som tillhör vår fader

ja, av det som tillhör vår fader har han gjort sig all denna väldiga egendom

[Tillbaka]

1 Mos 31:3

Återvänd till dina fäders land

ja, dit där du är född

[Tillbaka]

1 Mos 31:4

Då sände Jakob bud

Ja, han kallade på Rakel och Lea

[Tillbaka]

1 Mos 31:6–7

Antitetisk parallellism. Ingår i ett *inclusio*.

Ja, ni vet att jag verkligen har tjänat er far med all min kraft

Men er far har handlat svekfullt mot mig; ja, han har ändrat min lön tio gånger

[Tillbaka]

1 Mos 31:7

Denna parallellism utgör den avslutande delen av föregående parallellism.

Men er far har handlat svekfullt mot mig

ja, han har ändrat min lön tio gånger

[Tillbaka]

1 Mos 31:12b

Nu, res dig och dra ut från detta land

ja, återvänd till det land där du föddes

[Tillbaka]

1 Mos 31:21

Så han flydde med allt som tillhörde honom

Ja, han bröt upp

[Tillbaka]

1 Mos 31:27

Jag skulle ha sänt iväg dig med sång och glädje

ja, med puka och harpa

[Tillbaka]

1 Mos 31:36

Vilken är min överträdelse

vilken är min synd

[Tillbaka]

1 Mos 31:55

Sedan vandrade han iväg

Ja, Laban återvände till sitt

[Tillbaka]

1 Mos 32:7

Och Jakob fylldes av fruktan

Ja, han ängslades

[Tillbaka]

1 Mos 32:9

Återvänd till ditt land

ja dit där du är född

[Tillbaka]

1 Mos 32:22b–23

Dubbel parallellism: ab-ab. Ingår i ett *inclusio*.

Och han hämtade sina två hustrur och sina två tjänstekvinnor och sina elva söner

Och han gick över vid Jabboks vadställe

Ja, han hämtade dem

Och han förde dem över floden. Ja, han förde över det som tillhörde honom

[Tillbaka]

1 Mos 33:4

Och han omfamnade honom

Ja, han föll honom om halsen

[Tillbaka]

1 Mos 33:12

Låt oss bryta upp

Ja, låt oss vandra iväg

[Tillbaka]

1 Mos 34:2

Och han låg med henne

Ja, han förnedrade henne

[Tillbaka]

1 Mos 34:3

Men hans själ fäste sig vid Dinah, Jakobs dotter

Ja, han älskade den unga kvinnan

[Tillbaka]

1 Mos 34:28–29

Parallellismen omsluts av ett *inclusio*.

Deras hjordar och deras boskap och deras åsnor, både det som fanns i staden och det som fanns på fältet tog de

Ja, all deras rikedom, tillsammans med alla deras barn och deras kvinnor – som de tog som fångar

[Tillbaka]

1 Mos 35:2

Då sade Jakob till sitt hus

Ja, till alla som var med honom

[Tillbaka]

1 Mos 35:10

Ditt namn Jakob, kalla inte ditt namn längre Jakob utan Israel ska vara ditt namn

Ja, han kallade hans namn Israel

[Tillbaka]

1 Mos 35:11

Var fruktsam och bli många

Ett folk; ja, skaror av folk ska det bli av dig – och kungar ska utgå från dig

[Tillbaka]

1 Mos 35:18a

Och det var när livet höll på att lämna henne

Sannerligen, hon skulle strax dö

[Tillbaka]

1 Mos 35:18b

Antitetisk parallellism.

Då gav hon honom namnet Ben-oni

men hans far kallade honom Benjamin

[Tillbaka]

1 Mos 35:29

Och Isak gav upp andan

Ja, han dog

[Tillbaka]

Litteratur

Alter, R.

1981 *The Art of Biblical Narrative.* Basic Books. USA.

Amit, Y.

2001 *Reading Biblical Narratives. Literary Criticism and the Hebrew Bible.* Fortress Press. Minneapolis.

Bar-Efrat, S.

2008 *Narrative Art in the Bible.* T & T Clark International. London/New York.

Berlin, A.

1985 *The Dynamics of Biblical Parallelism.* William B. Eerdmans Publishing Company. Grand Rapids/Cambridge.

1994 *Poetics and Interpretation of Biblical Narrative.* Eisenbrauns. Winona Lake.

Dorsey, D. A.

1999 *The Literary Structure of the Old Testament. A Commentary on Genesis-Malachi.* Baker Academic. Grand Rapids.

Fokkelman, J. P.

1990 "*Genesis". The Literary Guide to the Bible.* R. Alter & F. Kermode (eds.). The Belknap Press of Harvard University Press. Cambridge, 36–55.

1991 *Narrative Art in Genesis. Specimens of Stylistic and Structural Analysis.* The Biblical Seminar 12. Wipf & Stock Publishers. Eugene.

Heller, R. L.

2004 *Narrative Structure and Discourse Constellations. An Analysis of Clause Function in Biblical Hebrew Prose. Harvard Semitic Studies 55.* Eisenbrauns. Winona Lake.

Kitchen, K. A.

1966 *Ancient Orient and Old Testament.* InterVarsity Press. Illinois.

Kugel, J. L.

1981 *The Idea of Biblical Poetry. Parallelism and its History.* The John Hopkins University Press. Baltimore and London.

Licht, J.

1986 *Storytelling in the Bible.* The Magnes Press. The Hebrew University. Jerusalem.

Sailhamer, J. H.

1992 *The Pentateuch as Narrative. A Biblical Theological Narrative.* Zondervan Publishing House. Grand Rapids.

Sternberg, M.

1987 *The Poetics of Biblical Narrative. Ideological Literature and the Drama of Reading.* Indiana University Press. Bloomington.

Walsh, J. T.

2001 *Style and Structure in Biblical Hebrew Narrative.* The Liturgical Press. Collegeville.

2009 *Old Testament Narrative. A Guide to Interpretation.* Westminister John Knox Press. Louisville, Kentucky.

Whybray, R. N.

1999 *The Making of the Pentateuch. A Methodological Study.* Journal for the Study of the Old Testament Supplement Series 53. Sheffield Academic Press. Sheffield.